

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PAOLO MENGGOZZI
της 7ης Μαρτίου 2013¹

Υπόθεση C-521/11

**Amazon.com International Sales Inc.
Amazon EU Sàrl
Amazon.de GmbH
Amazon.com GmbH, υπό εκκαθάριση
Amazon Logistik GmbH
κατά
Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte
Gesellschaft mbH**

[αίτηση του Oberster Gerichtshof (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα — Οδηγία 2001/29/ΕΚ — Δικαίωμα αναπαραγωγής — Εξαιρέσεις και περιορισμοί — Εξαίρεση της αντιγραφής για ιδιωτική χρήση — Δίκαιη αποζημίωση — Δυνατότητα επιστροφής του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής που εισπράττεται για εξοπλισμό, συσκευές και υλικούς φορείς ψηφιακής αναπαραγωγής — Χρηματοδότηση οργανισμών κοινωνικών και πολιτιστικών σκοπών που λειτουργούν προς όφελος των δικαιούχων — Καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης εντός διαφορετικών κρατών μελών»

1. Η προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί έναν εξαιρετικά σύνθετο τομέα του δικαίου, καθώς τα διακυβευόμενα συμφέροντα ποικίλλουν και η ταχύτητα της τεχνολογικής εξελίξεως έχει μεταβάλει και εξακολουθεί να μεταβάλλει άρδην την ίδια τη φύση των προστατευόμενων έργων, τον τρόπο χρήσεώς τους, καθώς και τις μορφές εμπορίας τους, θέτοντας διαρκώς νέες προκλήσεις σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών και την εξισορρόπηση των συγκρουόμενων συμφερόντων.

2. Στο πλαίσιο στρατηγικής με στόχο την προώθηση της ανάπτυξεως της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ευρώπη, ο νομοθέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπάθησε να εναρμονίσει ορισμένες πτυχές του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, μεταξύ άλλων, μέσω της οδηγίας 2001/29/ΕΚ (στο εξής: οδηγία 2001/29)², η οποία αποτελεί αντικείμενο της υπό εξέταση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υποβλήθηκε από το Oberster Gerichtshof (Αυστρία). Δεδηλωμένος σκοπός της οδηγίας 2001/29 είναι

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10). Βλ., ειδικότερα, αιτιολογική σκέψη 2 της εν λόγω οδηγίας.

η καθιέρωση εναρμονισμένου νομικού πλαισίου εντός της εσωτερικής αγοράς το οποίο θα αποσοβεί τις στρεβλώσεις που οφείλονται στις διαφορές των ρυθμίσεων των κρατών μελών³ και θα καθιστά δυνατή την προσαρμογή σε νέες μορφές εκμεταλλεύσεως των δικαιωμάτων, σε νέες μορφές χρήσεως και στην τεχνολογική εξέλιξη⁴.

3. Εντούτοις, ως συμβιβαστική λύση έναντι των διαφόρων νομικών παραδόσεων και αντιλήψεων των κρατών μελών της Ένωσης⁵, η οδηγία 2001/29 εξαίρεσε από την εναρμόνιση διάφορες πτυχές της ρυθμίσεως περί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, προβλέποντας πολυάριθμες παρεκκλίσεις και αφήνοντας στα κράτη μέλη σημαντικά περιθώρια χειρισμών για τη μεταφορά της, σε βαθμό τέτοιον ώστε να διατυπώνεται η άποψη ότι, παρά τον δεδηλωμένο σκοπό, ο νομοθέτης της Ένωσης στην πραγματικότητα παραιτήθηκε της εναρμόνισης του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας⁶.

4. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εφαρμογή της οδηγίας ήγειρε ποικίλα προβλήματα, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων αποτελεί η εκκρεμής ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου δίκη στο πλαίσιο της οποίας τέθηκαν τα τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα επί των οποίων καλείται να αποφανθεί στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο. Συγκεκριμένα, η εν λόγω δίκη ανάγεται σε διαφορά μεταξύ, αφενός, διεθνούς ομίλου που δραστηριοποιείται στον τομέα της εμπορίας μέσω Διαδικτύου υλικών φορέων εγγραφής και, αφετέρου, εταιρίας συλλογικής διαχειρίσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ως προς το ζήτημα της «δίκαιης αποζημιώσεως» η οποία προβλέπεται από την οδηγία 2001/29 για τη χρήση των έργων τα οποία προστατεύει δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η από τα κράτη μέλη εφαρμογή στην πράξη της έννοιας της δίκαιης αποζημιώσεως αποτελεί ένα από τα πιο πολύπλοκα ζητήματα που θέτει η οδηγία 2001/29, το οποίο εξακολουθεί να προκαλεί προβλήματα αφορώντα τη σχέση μεταξύ της εν λόγω οδηγίας και των διαφόρων εθνικών διατάξεων μεταφοράς. Το εν λόγω ζήτημα έχει ήδη απασχολήσει το Δικαστήριο, το οποίο έχει διατυπώσει συναφώς ορισμένες κατευθυντήριες αρχές⁷ και το οποίο στο εγγύς μέλλον θα πρέπει να ασχοληθεί εκ νέου με το συγκεκριμένο ζήτημα στο πλαίσιο διαφόρων υποθέσεων⁸.

5. Εντούτοις, πριν από την ανάλυση των ζητημάτων που εγείρει η υπό κρίση υπόθεση, στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο καλείται, αφενός, να εξελίξει τη νομολογία του σχετικά με την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως και, αφετέρου, να απαντήσει σε ορισμένα νέα ειδικά ερωτήματα που ανακύπτουν συναφώς, οφείλω να επισημάνω ότι οι απαντήσεις που το Δικαστήριο έχει δώσει και θα δώσει στα διάφορα ερωτήματα που τίθενται από τα εθνικά δικαστήρια οριοθετούνται κατ' ανάγκη από το κανονιστικό πλαίσιο που διαμορφώνουν οι ισχύοντες κανόνες του δικαίου της Ένωσης. Μολονότι οι απαντήσεις του Δικαστηρίου παρέχουν, εντός του συγκεκριμένου αυτού κανονιστικού πλαισίου, σημαντικά στοιχεία για τον προσδιορισμό των μορφών, της εκτάσεως και των όρων προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και για την εξισορρόπηση των διαφόρων εμπλεκόμενων συμφερόντων, απόκειται στον νομοθέτη της Ένωσης να διαμορφώσει ένα κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο το οποίο, βάσει επιλογών ακόμη και πολιτικής φύσεως, θα καθιστά δυνατό τον

3 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2001/29, καθώς και αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, C-479/04, *Laserdisken* (Συλλογή 2006, σ. I-8089, σκέψεις 26 και 31 έως 34), και της 21ης Οκτωβρίου 2010, C-467/08, *Padawan* (Συλλογή 2010, σ. I-10055, σκέψη 35).

4 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 7, 39 και 47 της οδηγίας 2001/29, καθώς και σημείο 29 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέως E. Sharpston της 24ης Ιανουαρίου 2013 στις υποθέσεις VG Wort, Fujitsu Technology Solutions, Hewlett-Packard (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-457/11 έως C-460/11).

5 — Για εκτενέστερη αναφορά στο ζήτημα αυτό, βλ. σημεία 41 έως 44 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέως V. Trstenjak της 11ης Μαΐου 2010 στην προμνησθείσα στην υποσημείωση 3 υπόθεση *Padawan*.

6 — Βλ., συναφώς, επισημάνσεις στις οποίες πρόβη η γενική εισαγγελέως E. Sharpston στα σημεία 28 και 30 των προτάσεών της στις προμνησθείσες στην υποσημείωση 4 υποθέσεις VG Wort κ.λπ.

7 — Βλ., ειδικότερα, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση *Padawan*, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2011, C-462/09, *Stichting de Thuiskopie* (Συλλογή 2011, σ. I-5331), καθώς και απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2012, C-277/10, *Luksan*.

8 — Πέραν της υπό κρίση υποθέσεως και των προμνησθεισών στην υποσημείωση 4 υποθέσεων VG Wort κ.λπ., το Δικαστήριο θα κληθεί στο εγγύς μέλλον να δώσει, στο πλαίσιο των υποθέσεων C-435/12, *ACI Adam BV*, και C-463/12, *Corydan Båndkopri*, απάντηση σε προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την προβλεπόμενη από την οδηγία 2001/29 δίκαιη αποζημίωση.

κατά αναμφίλεκτο τρόπο προσδιορισμό των εν λόγω μορφών, εκτάσεως και όρων, καθώς και την εξισορρόπηση των περί ων πρόκειται συμφερόντων. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν μπορεί παρά να χαιρετισθεί η πρόσφατη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εγκρίνει σχέδιο δράσεως για τον εκσυγχρονισμό του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας⁹.

6. Συναφώς, θεωρώ σημαντική επίσης την παρατήρηση ότι από την ανάλυση ορισμένων από τα ζητήματα της υπό κρίση υποθέσεως θα καταστεί σαφές ότι πολυάριθμα προβλήματα εφαρμογής της οδηγίας 2001/29 απορρέουν από τον ανεπαρκή βαθμό εναρμόνισης της ρυθμίσεως περί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας στην Ένωση. Τούτο καταδεικνύει, κατά την άποψή μου, ότι, μολονότι είναι σημαντικός ο σεβασμός των διαφορετικών νομικών παραδόσεων και αντιλήψεων που επικρατούν στα κράτη μέλη στο εν λόγω πεδίο, η διαμόρφωση ενός σύγχρονου νομικού πλαισίου στην Ευρώπη για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, πλαισίου το οποίο, λαμβάνοντας υπόψη τα ποικίλα εμπλεκόμενα συμφέροντα, θα καθιστά δυνατή μια πραγματικά ενιαία αγορά στον εν λόγω τομέα, ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την ανάπτυξη νέων μορφών οικονομικής δραστηριότητας, επιτάσσει την εναρμόνιση των εθνικών ρυθμίσεων σε βαθμό σαφώς σημαντικότερο του βαθμού εναρμόνισης που επετεύχθη με την οδηγία 2001/29.

I – Κανονιστικό πλαίσιο

A – Δίκαιο της Ένωσης

7. Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29, τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν, κατ' αρχήν, στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη, αναπαραγωγή, με οποιοδήποτε μέσο ή μορφή, εν όλω ή εν μέρει, των έργων τους.

8. Παρά ταύτα, οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/29 παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν ορισμένες εξαιρέσεις από το εν λόγω δικαίωμα, καθώς και σχετικούς περιορισμούς. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν εξαίρεση από το αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού για αναπαραγωγή του έργου του όταν πρόκειται για «αναπαραγωγές σε οποιοδήποτε μέσο που πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση και για μη άμεσους ή έμμεσους εμπορικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι οι δικαιούχοι λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση» (εξαίρεση γνωστή ως «εξαίρεση για ιδιωτική αντιγραφή»)¹⁰.

9 — Βλ. ανακοινωθέν Τύπου της Επιτροπής της 5ης Δεκεμβρίου 2012 (Memo/12/950). Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι ακριβώς το ζήτημα της δίκαιης αποζημίωσης, το οποίο αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως, χαρακτηρίστηκε ορθώς από την Επιτροπή ως ένα εκ των πλέον προβληματικών ζητημάτων της ρυθμίσεως περί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας τα οποία επιβάλλουν την άμεση ανάληψη δράσεως.

10 — Επιπροσθέτως, το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/29 εξαρτά την εφαρμογή της εξαίρεσης για ιδιωτική αντιγραφή, όπως και των λοιπών εξαίρεσεων και περιορισμών που προβλέπονται από τις παραγράφους 1 έως 4 του ίδιου άρθρου, από τρεις προϋποθέσεις, ήτοι, πρώτα, ότι συντρέχει μία εκ των ειδικών περιπτώσεων εφαρμογής της εξαίρεσης, ακολούθως, ότι η εξαίρεση δεν είναι αντίθετη προς την κανονική εκμετάλλευση του έργου και, τέλος, ότι δεν θίγει αδικαιολογητως τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

B – Εθνικό δίκαιο

9. Το άρθρο 42 του Urheberrechtsgesetz¹¹ (αυστριακού νόμου περί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, στο εξής: UrhG) ορίζει:

«1. Επιτρέπεται η παραγωγή μεμονωμένων αντιγράφων έργου επί χάρτου ή παρόμοιου υλικού φορέα, εφόσον γίνεται για ιδιωτική χρήση εκείνου που προβαίνει στην αναπαραγωγή.

2. Επιτρέπεται η παραγωγή μεμονωμένων αντιγράφων έργου, επί υλικών φορέων διαφορετικών των προβλεπόμενων από την παράγραφο 1, για ιδιωτική χρήση και για σκοπούς έρευνας, στον βαθμό κατά τον οποίο τούτο δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό.

3. Επιτρέπεται η παραγωγή για ιδιωτική χρήση μεμονωμένων αντιγράφων έργων που έχουν δημοσιευθεί στο πλαίσιο δημοσιογραφικών πληροφοριών, εφόσον πρόκειται για ανάλογη χρήση.

4. Επιτρέπεται η από φυσικό πρόσωπο παραγωγή μεμονωμένων αντιγράφων έργου επί υλικών φορέων διαφορετικών των προβλεπόμενων από την παράγραφο 1 για ιδιωτική χρήση και για σκοπούς οι οποίοι δεν είναι άμεσα ή έμμεσα εμπορικοί.

5. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 6 και 7 του παρόντος άρθρου, δεν θεωρείται αναπαραγωγή για ιδιωτική ή προσωπική χρήση η αναπαραγωγή που γίνεται με σκοπό τη διάθεση του έργου στο κοινό μέσω αντιγράφου. Τα αντίγραφα που παράγονται για ιδιωτική ή προσωπική χρήση δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τη διάθεση του έργου στο κοινό.

[...]».

10. Η παράγραφος 6 του άρθρου 42 του UrhG προβλέπει, υπό συγκεκριμένους όρους, την αποκαλούμενη εξαίρεση για προσωπική χρήση με σκοπό τη διδασκαλία σε σχολεία και πανεπιστήμια. Η παράγραφος 7 του ίδιου άρθρου προβλέπει, υπό συγκεκριμένους όρους, εξαίρεση για την αναπαραγωγή έργων από οργανισμούς οι οποίοι συλλέγουν έργα για σκοπούς που δεν είναι άμεσα ή έμμεσα οικονομικοί ή εμπορικοί και των οποίων οι συλλογές είναι προσβάσιμες στο κοινό (αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση συλλεκτικού σκοπού).

11. Το άρθρο 42ter του UrhG ορίζει:

«1. Ο δημιουργός έργου που έχει μεταδοθεί ραδιοτηλεοπτικώς ή έχει διατεθεί στο κοινό ή έχει εγγραφεί σε υλικό φορέα εικόνας ή ήχου για εμπορικούς σκοπούς και το οποίο, εκ της φύσεώς του, αναμένεται να αναπαραχθεί, κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφοι 2 έως 7, δια της ενσωματώσεώς του σε υλικό φορέα εικόνας ή ήχου, για προσωπική ή ιδιωτική χρήση, δικαιούται εύλογης αμοιβής (της αποκαλούμενης αμοιβής για αναπαραγωγή επί υλικού φορέα εγγραφής), οσάκις ο υλικός φορέας τίθεται σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιπαροχής· θεωρούνται υλικοί φορείς εγγραφής οι άγραφοι υλικοί φορείς εγγραφής εικόνας ή ήχου που είναι πρόσφοροι για τέτοιου είδους αναπαραγωγές ή άλλοι υλικοί φορείς εγγραφής εικόνας ή ήχου που προορίζονται για τέτοια χρήση.

[...]

11 — Urheberrechtsgesetz της 9ης Απριλίου 1936 (BGBl. [Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich, Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της Αυστρίας] 111/1936), όπως τροποποιήθηκε εν συνεχεία. Η τωρινή διατύπωση των άρθρων 42 και 42ter του UrhG είναι αποτέλεσμα της τροποποίησης που επήλθε το 2003 με τον Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003 (BGBl. I, 32/2003), ο οποίος εκδόθηκε με σκοπό τη μεταφορά της οδηγίας 2001/29 στην αυστριακή έννομη τάξη.

3. Τα ακόλουθα πρόσωπα υποχρεούνται στην καταβολή της εύλογης αμοιβής:

- 1) ως προς την αμοιβή για αναπαραγωγή επί υλικού φορέα εγγραφής και την αμοιβή για συσκευές, το πρόσωπο το οποίο, από σημείο εντός της ημεδαπής ή από την αλλοδαπή, έθεσε το πρώτον σε κυκλοφορία στην αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, τον υλικό φορέα ή τις συσκευές·

[...]

5. Η αξίωση για την καταβολή της προβλεπόμενης από τις παραγράφους 1 και 2 αμοιβής δύναται να προβληθεί μόνον από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

6. Η εταιρία συλλογικής διαχείρισεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας υποχρεούται να επιστρέψει την εύλογη αμοιβή:

- 1) σε όποιον εξάγει στην αλλοδαπή υλικούς φορείς εγγραφής ή συσκευές αναπαραγωγής προ της πωλήσεώς τους στον τελικό καταναλωτή·
- 2) σε όποιον χρησιμοποιεί τους υλικούς φορείς εγγραφής για αναπαραγωγή με τη συγκατάθεση του δικαιούχου· προς τούτο αρκούν ενδείξεις.»

12. Το άρθρο 13 του Verwertungsgesellschaftengesetz (αυστριακού νόμου περί των εταιριών συλλογικής διαχείρισεως, στο εξής: VerwGesG¹²) ορίζει:

«1. Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισεως δύναται να ιδρύουν οργανισμούς κοινωνικών και πολιτιστικών σκοπών για τους δικαιούχους που εκπροσωπούν, καθώς και για τα μέλη των οικογενειών τους.

2. Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισεως που προβάλλουν αξιώσεις αμοιβής για αναπαραγωγή επί υλικού φορέα εγγραφής υποχρεούνται να ιδρύσουν οργανισμούς κοινωνικών και πολιτιστικών σκοπών και να καταβάλλουν υπέρ αυτών το ήμισυ των εσόδων από την είσπραξη της εν λόγω αμοιβής, κατόπιν αφαιρέσεως των σχετικών δαπανών διαχείρισεως.»

II – Ιστορικό της διαφοράς, διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και προδικαστικά ερωτήματα

13. Η ενάγουσα στη δίκη ενώπιον του πρωτοβαθμίου αυστριακού δικαστηρίου, ήτοι η Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft m.b.H. (στο εξής: Austro-Mechana), είναι εταιρία συλλογικής διαχείρισεως δικαιωμάτων η οποία, υπό την ιδιότητα αυτή και δυνάμει συμβάσεων με άλλες αλλοδαπές και αυστριακές εταιρίες συλλογικής διαχείρισεως, ασκεί στην Αυστρία δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα για λογαριασμό των δικαιούχων. Η εν λόγω εταιρία αποτελεί, ειδικότερα, τον φορέα που νομιμοποιείται να εισπράττει στην Αυστρία την προβλεπόμενη από το άρθρο 42ter, παράγραφος 1, του UrhG αμοιβή για αναπαραγωγή επί υλικού φορέα εγγραφής.

14. Οι εναγόμενες στη δίκη ενώπιον του πρωτοβαθμίου αυστριακού δικαστηρίου, ήτοι οι εταιρίες Amazon.com International Sales Inc., Amazon EU Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon.com GmbH, υπό εκκαθάριση, και Amazon Logistik GmbH (συλλήβδην στο εξής: εταιρίες του ομίλου Amazon), ανήκουν όλες στον διεθνή όμιλο Amazon, ο οποίος δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, στη διαδικτυακή πώληση προϊόντων, μεταξύ των οποίων υλικών φορέων εικόνας ή ήχου κατά την έννοια της αυστριακής ρυθμίσεως.

12 — Νόμος της 13ης Ιανουαρίου 2006 (BGBl. I, 9/2006).

15. Οι εταιρίες του ομίλου Amazon, συνεργαζόμενες μεταξύ τους και βάσει παραγγελιών που πραγματοποιούνται διαδικτυακά, θέτουν σε κυκλοφορία στην Αυστρία, τουλάχιστον από το 2003, υλικούς φορείς εικόνας ή ήχου, όπως άγραφους οπτικούς δίσκους (CD) και βιντεοδίσκους (DVD), κάρτες μνήμης και συσκευές αναπαραγωγής MP3.

16. Η Austro-Mechana ενήγαγε τις εταιρίες του ομίλου Amazon αξιώνοντας από αυτές να καταβάλουν αλληλεγγύως την εύλογη αμοιβή που προβλέπεται από το άρθρο 42ter, παράγραφος 1, του UrtG για τους υλικούς φορείς που έθεσαν σε κυκλοφορία στην Αυστρία κατά το διάστημα 2002-2004. Ως προς το πρώτο εξάμηνο του έτους 2004, η ενάγουσα προέβαλε συγκεκριμένη χρηματική απαίτηση ύψους 1 856 275 ευρώ. Ως προς τα έτη 2002 και 2003, καθώς και ως προς το διάστημα από τον Ιούνιο του 2004 και εντεύθεν, η Austro-Mechana ζήτησε να υποχρεωθούν οι εταιρίες του ομίλου Amazon να παράσχουν λογιστικά στοιχεία σχετικά με τους υλικούς φορείς που εισήγαγαν στην Αυστρία, επιφυλασσόμενη να προσδιορίσει σε μεταγενέστερο χρόνο το ύψος της χρηματικής απαίτησής της για τα εν λόγω διαστήματα.

17. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, με εν μέρει οριστική απόφαση, έκανε δεκτό το αίτημα παροχής λογιστικών στοιχείων και επιφυλάχθηκε ως προς τη χρηματική απαίτηση. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση.

18. Επιληφθέν αιτήσεως αναιρέσεως της αποφάσεως του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου, το Oberster Gerichtshof, αιτούν δικαστήριο, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και έθεσε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα¹³:

«1) Είναι συμβατή με την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας:

(α) τα κατ' άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29 νομιμοποιούμενα πρόσωπα δικαιούνται εύλογης αμοιβής, την αξίωση για την καταβολή της οποίας μόνον εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως των δικαιωμάτων δύναται να προβάλλει κατά αυτού που θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, υλικούς φορείς που προορίζονται για την αναπαραγωγή των έργων τους,

(β) η εν λόγω αξίωση υφίσταται ανεξαρτήτως του αν η κυκλοφορία στην αγορά πραγματοποιείται με παράδοση σε διανομείς, με διάθεση σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για μη ιδιωτική χρήση ή με διάθεση σε φυσικά πρόσωπα για ιδιωτική χρήση,

(γ) πλην όμως, όποιος χρησιμοποιεί τους υλικούς φορείς για αναπαραγωγή με τη συγκατάθεση του δικαιούχου ή τους επανεξάγει προ της μεταβιβάσεώς τους στον τελικό καταναλωτή, δικαιούται να ζητήσει από την εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως επιστροφή της αμοιβής;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2.1) είναι συμβατή με την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, η περίπτωση κατά την οποία η περιγραφόμενη στο πρώτο ερώτημα αξίωση υφίσταται μόνον εφόσον οι υλικοί φορείς διατίθενται σε φυσικά πρόσωπα τα οποία τους χρησιμοποιούν για αναπαραγωγή με σκοπό την ιδιωτική χρήση;

13 — Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, μολονότι η υποβληθείσα στην κρίση του διαφορά αφορά μόνον το ζήτημα της υποχρεώσεως παροχής λογιστικών στοιχείων για τις ανάγκες του προσδιορισμού της χρηματικής απαίτησεως, το εν λόγω ζήτημα συνδέεται στενά με το ζήτημα της υπάρξεως του δικαιώματος προς είσπραξη της εύλογης αμοιβής κατά την έννοια της αυστριακής ρυθμίσεως.

2.2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος:

όταν οι υλικοί φορείς διατίθενται σε φυσικά πρόσωπα, πρέπει να τεκμαίρεται μέχρις αποδείξεως του εναντίου ότι τα πρόσωπα αυτά θα χρησιμοποιήσουν τους εν λόγω υλικούς φορείς για αναπαραγωγή με σκοπό την ιδιωτική χρήση;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα ή στο πρώτο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος:

συνάγεται από το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/29 ή από άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης ότι η αξίωση για την καταβολή δίκαιης αποζημίωσης που πρέπει να προβάλλεται από εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως δεν υφίσταται όταν η εν λόγω εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως υποχρεούται εκ του νόμου να διαθέτει το ήμισυ των εσόδων υπέρ οργανισμών με κοινωνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς και όχι να το καταβάλλει στους δικαιούχους;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα ή στο πρώτο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος:

προσκρούει στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 ή σε άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης η αξίωση για την καταβολή δίκαιης αποζημίωσης, που πρέπει να προβάλλεται από εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως, στην περίπτωση κατά την οποία έχει ήδη καταβληθεί εντός άλλου κράτους μέλους δίκαιη αποζημίωση για την κυκλοφορία υλικών φορέων, έστω και αν η καταβολή αυτή έγινε ενδεχομένως βάσει κανόνα αντίθετου προς το δίκαιο της Ένωσης;»

III – Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

19. Η διάταξη περί παραπομπής περιήλθε στη Γραμματεία τη 12η Οκτωβρίου 2011. Παρατηρήσεις κατέθεσαν οι εταιρίες του ομίλου Amazon, η Austro-Mechana, η Αυστριακή, η Φινλανδική, η Γαλλική και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη την 6η Δεκεμβρίου 2012, παρενέβησαν οι εταιρίες του ομίλου Amazon, η Austro-Mechana, η Αυστριακή και η Πολωνική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή.

IV – Νομική ανάλυση

A – Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

20. Τα τεθέντα από το αιτούν δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα αφορούν όλα την έννοια «δίκαιη αποζημίωση» της οδηγίας 2001/29¹⁴.

21. Όπως προκύπτει από το άρθρο 42, παράγραφος 4, του UrhG, η Δημοκρατία της Αυστρίας εισήγαγε στην εσωτερική έννομη τάξη της την «εξαίρεση για ιδιωτική αντιγραφή» του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29. Η «δίκαιη αποζημίωση» που προβλέπεται στην περίπτωση αυτή για τους δημιουργούς μεταφέρθηκε στην αυστριακή έννομη τάξη με τη διάταξη του άρθρου 42ter, παράγραφος 1, του UrhG υπό τη μορφή της «εύλογης αμοιβής».

14 — Ο όρος «δίκαιη αποζημίωση» απαντά σε διάφορες διατάξεις της οδηγίας 2001/29. Πέραν του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', του οποίου γίνεται μνεία με τα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, δίκαιη αποζημίωση για τους δικαιούχους προβλέπεται ρητώς και στην περίπτωση των εξαιρέσεων του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχεία α' και ε', της οδηγίας, ενώ μνεία του όρου γίνεται επίσης σε διάφορες αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας αυτής.

22. Πάντως, από την παράγραφο 1 του άρθρου 42ter του UrhG συνάγεται ότι, στην Αυστρία, η καταβολή της εύλογης αμοιβής στον δημιουργό προβλέπεται όχι μόνο στην περίπτωση αναπαραγωγής του έργου του από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 4, του UrhG, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις αναπαραγωγής του έργου που προβλέπονται από τις παραγράφους 2 έως 7 του άρθρου 42 του UrhG. Επομένως, στο αυστριακό δίκαιο, η εύλογη αμοιβή δεν αντιστοιχεί μόνο στη δίκαιη αποζημίωση που οφείλεται από το φυσικό πρόσωπο στην περίπτωση της εξαιρέσεως για ιδιωτική αντιγραφή, αλλά οφείλεται και σε άλλες περιπτώσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται από τον UrhG ως περιπτώσεις αναπαραγωγής για «προσωπική χρήση» και εμπίπτουν στις εξαιρέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 42 του UrhG¹⁵.

23. Η προκαταρκτική αυτή παρατήρηση, η σημασία της οποίας θα καταστεί σαφής στην πορεία της αναλύσεως, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, πέραν του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο αφορά αποκλειστικώς την εξαίρεση του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας, το εύρος των λοιπών προδικαστικών ερωτημάτων δεν περιορίζεται στην εξαίρεση για ιδιωτική αντιγραφή, αλλά πρέπει να εξετασθεί σε συνδυασμό με την έννοια της δίκαιης αποζημίωσης εν γένει κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29.

24. Επί του σημείου αυτού αρκεί η επισήμανση ότι, υπό την προϋπόθεση ότι οι προβλεπόμενες από την εθνική ρύθμιση εξαιρέσεις είναι σύμφωνες με τις διατάξεις της οδηγίας, ένα τέτοιο σύστημα, το οποίο προβλέπει την καταβολή δίκαιης αποζημίωσης επίσης για εξαιρέσεις διαφορετικές της «εξαιρέσεως για ιδιωτική αντιγραφή», δεν είναι αυτό καθ' εαυτό αντίθετο προς την οδηγία 2001/29¹⁶. Αποτελεί, εν πάση περιπτώσει, έργο του αιτούντος δικαστηρίου, εφόσον τούτο καταστεί αναγκαίο, να ελέγξει βάσει κριτηρίων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης¹⁷ τη συμβατότητα των εν λόγω εξαιρέσεων με τις διατάξεις της οδηγίας¹⁸.

25. Δεδομένων των προεκτεθέντων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η παροχή προσήκουσας απαντήσεως στα τεθέντα από το αιτούν δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα θεωρώ σκόπιμο να υπενθυμίσω διά βραχέων ορισμένες αρχές που το Δικαστήριο έχει διατυπώσει σχετικά με την έννοια «δίκαιη αποζημίωση» της οδηγίας 2001/29.

B – Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την έννοια «δίκαιη αποζημίωση» της οδηγίας 2001/29

26. Όπως ήδη επισημάνθηκε στο σημείο 4, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί επί της εννοίας «δίκαιη αποζημίωση» της οδηγίας 2001/29. Από τη νομολογία προκύπτει, ειδικότερα, ότι η εν λόγω έννοια αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, η οποία πρέπει να τυγχάνει ομοιόμορφης ερμηνείας σε όλα τα κράτη μέλη που έχουν εισαγάγει την εξαίρεση για ιδιωτική αντιγραφή. Η ομοιόμορφη αυτή ερμηνεία είναι ανεξάρτητη της δυνατότητας που παρέχεται στα εν λόγω κράτη μέλη να καθορίζουν, εντός των ορίων που επιβάλλονται από το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, από τη συγκεκριμένη οδηγία, τη μορφή, τα της χρηματοδότησεως και εισπράξεως, καθώς και το ύψος της εν λόγω δίκαιης αποζημίωσης¹⁹.

15 — Πρόκειται, ειδικότερα, για τις περιπτώσεις προσωπικής χρήσεως για σκοπούς έρευνας, δημοσιογραφικής ενημερώσεως, διδασκαλίας σε σχολεία και σε πανεπιστήμια, καθώς και για σκοπούς δημοσίου δανεισμού. Βλ., αντιστοίχως, παραγράφους 2, 3, 6 και 7 του άρθρου 42 του UrhG.

16 — Πράγματι, από την αιτιολογική σκέψη 36 της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δίκαιη αποζημίωση των δικαιούχων ακόμη και όταν εφαρμόζουν τις προαιρετικές διατάξεις περί εξαιρέσεων ή περιορισμών οι οποίες δεν επιβάλλουν υποχρέωση αποζημίωσης.

17 — Για το ζήτημα της αξιολογήσεως της συμβατότητας εθνικής ρυθμίσεως με την οδηγία 2001/29, παραπέμπω στα σημεία 37 και 38 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέως E. Sharpston στις προμνησθείσες στην υποσημείωση 4 υποθέσεις VG Wort κ.λπ.

18 — Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, μολονότι οι εξαιρέσεις των παραγράφων 2, 3, 6 και 7 του άρθρου 42 του UrhG παρουσιάζουν ομοιότητες με ορισμένες εκ των εξαιρέσεων του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/29 (βλ., ειδικότερα, άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', και 3, στοιχεία α' και γ'), δεν αντιστοιχούν ακριβώς σε αυτές. Εντούτοις, εφόσον προϋπόθεση του συνόλου των εν λόγω εξαιρέσεων είναι να αποτελεί η χρήση του έργου για τους συγκεκριμένους σκοπούς «προσωπική χρήση», το πεδίο εφαρμογής τους εμφανίζεται πιο περιορισμένο εκείνων των αντίστοιχων εξαιρέσεων που προβλέπονται από την οδηγία.

19 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 33 και 37).

27. Η διαμόρφωση του θεσμού της δίκαιης αποζημίωσης και το ύψος της συνδέονται με τη ζημία που ο δημιουργός υφίσταται από τη χωρίς άδεια αναπαραγωγή του προστατευόμενου έργου του για ιδιωτικούς σκοπούς. Υπό το πρίσμα αυτό, η δίκαιη αποζημίωση πρέπει να θεωρείται αντιστάθμισμα της ζημίας που υφίσταται ο δημιουργός. Εξ αυτού συνάγεται ότι η δίκαιη αποζημίωση πρέπει κατ' ανάγκην να υπολογίζεται βάσει του κριτηρίου της ζημίας που προξενείται στους δημιουργούς των προστατευόμενων έργων λόγω της εξαιρέσεως για ιδιωτική αντιγραφή²⁰. Όπως όμως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2001/29, επιβάλλεται η διατήρηση «ισορροπίας» μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων, αφενός, των δημιουργών, δικαιούχων της δίκαιης αποζημίωσης, και, αφετέρου, των χρηστών των προστατευόμενων έργων²¹.

28. Η παραγωγή αντιγράφου από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί ως ιδιώτης πρέπει να θεωρείται πράξη ικανή να προκαλέσει ζημία στον δημιουργό του οικείου έργου. Επομένως, το πρόσωπο που προκάλεσε ζημία στον κάτοχο του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής, ήτοι στον δημιουργό, υποχρεούται κατ' αρχήν να αποκαταστήσει τη ζημία που απορρέει από την εν λόγω αναπαραγωγή, χρηματοδοτώντας την αποζημίωση που θα καταβληθεί στον δικαιούχο²².

29. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών δυσχερειών που παρουσιάζει ο εντοπισμός των ιδιωτών χρηστών καθώς και ο εξαναγκασμός τους να αποζημιώσουν τους δικαιούχους για τη ζημία που τους προκάλεσαν και δεδομένου ότι η ζημία που δύναται να απορρέει από κάθε ιδιωτική χρήση, μεμονωμένως θεωρούμενη, είναι ενδεχομένως αμελητέα, με αποτέλεσμα να μη γεννάται υποχρέωση καταβολής²³, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι τα κράτη μέλη δύνανται να καθιερώσουν, για τη χρηματοδότηση της δίκαιης αποζημίωσης, «τέλος ιδιωτικής αντιγραφής» βαρύνον όχι τους εν λόγω ιδιώτες, αλλά τα πρόσωπα που διαθέτουν εξοπλισμό, συσκευές και υποθέματα ψηφιακής αναπαραγωγής και τα οποία, ως εκ τούτου, θέτουν, από νομικής ή πραγματικής απόψεως, τον εξοπλισμό αυτόν στη διάθεση ιδιωτών ή παρέχουν σε αυτούς υπηρεσία αναπαραγωγής. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου συστήματος, η υποχρέωση καταβολής του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής βαρύνει τα εν λόγω πρόσωπα²⁴.

30. Το Δικαστήριο έχει επίσης διευκρινίσει ότι, εφόσον το εν λόγω σύστημα επιτρέπει στους υπόχρεους να μετακυλίσουν το κόστος του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής στο αντίτιμο που οι ιδιώτες καταβάλλουν για την απόκτηση του εν λόγω εξοπλισμού και των εν λόγω συσκευών και υποθεμάτων αναπαραγωγής ή για την παρεχόμενη σε αυτούς υπηρεσία αναπαραγωγής, το τέλος αυτό επιβαρύνει εν τέλει τον ιδιώτη χρήστη που καταβάλλει το αντίτιμο και ο οποίος πρέπει να θεωρείται στην πραγματικότητα ο «έμμεσος οφειλέτης» της δίκαιης αποζημίωσης. Ένα τέτοιο σύστημα είναι σύμφωνο με την επιταγή να υπάρχει «ισορροπία» μεταξύ των συμφερόντων των δημιουργών και των συμφερόντων των χρηστών των προστατευόμενων έργων²⁵.

20 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 40 και 42), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuiskopie (σκέψη 24). Βλ., συναφώς, αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας 2001/29, από την οποία συνάγεται ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε μιας περιπτώσεως, το κριτήριο της ζημίας που έχουν υποστεί οι κάτοχοι του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας από τη χρήση του προστατευόμενου έργου αποτελεί δόκιμο κριτήριο για τις περιπτώσεις εξαιρέσεων ή περιορισμών στις οποίες προβλέπεται δίκαιη αποζημίωση και, συνεπώς, όχι μόνο για την περίπτωση της εξαιρέσεως για ιδιωτική αντιγραφή.

21 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 43), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuiskopie (σκέψη 25).

22 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 44 και 45), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuiskopie (σκέψη 26).

23 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας 2001/29.

24 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 46), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuiskopie (σκέψη 27).

25 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 48 και 49), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuiskopie (σκέψη 28).

31. Το Δικαστήριο έχει καταστήσει σαφές ότι, επομένως, υφίσταται κατ' ανάγκην συνάφεια μεταξύ της επιβολής του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής επί του εξοπλισμού, των συσκευών και των υποθεμάτων ψηφιακής αναπαραγωγής και της χρήσεώς τους για αναπαραγωγή με σκοπό την ιδιωτική χρήση. Κατά συνέπεια, η αδιακρίτως επιβολή του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής σε όλα τα είδη εξοπλισμού, συσκευών και υποθεμάτων ψηφιακής αναπαραγωγής, ακόμη και στην περίπτωση αγοράς τους από μη φυσικά πρόσωπα, για σκοπούς προδήλως ξένους προς την ιδιωτική αντιγραφή, δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29²⁶.

32. Πάντως, οσάκις ο οικείος εξοπλισμός τίθεται στη διάθεση φυσικών προσώπων για ιδιωτικούς σκοπούς, ουδόλως απαιτείται να εξακριβώνεται ότι τα πρόσωπα αυτά έχουν πράγματι προβεί στην παραγωγή ιδιωτικών αντιγράφων μέσω του εν λόγω εξοπλισμού και, επομένως, έχουν όντως προξενήσει ζημία στον δημιουργό του προστατευόμενου έργου. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι θεμιτώς τεκμαίρεται ότι τα ως άνω φυσικά πρόσωπα αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητες του τεθέντος στη διάθεσή τους εξοπλισμού, ήτοι επωφελούνται όλων των λειτουργιών που προσφέρει ο εν λόγω εξοπλισμός, συμπεριλαμβανομένων των λειτουργιών αναπαραγωγής. Εξ αυτού συνάγεται ότι η ικανότητα και μόνον του ως άνω εξοπλισμού ή των ως άνω συσκευών να παράγουν αντίγραφα αρκεί για να δικαιολογήσει την επιβολή του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω εξοπλισμός ή οι εν λόγω συσκευές τέθηκαν στη διάθεση των φυσικών προσώπων ως ιδιωτών χρηστών²⁷.

Γ – Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

33. Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν είναι συμβατή με την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, η περίπτωση κατά την οποία εθνική ρύθμιση προβλέπει τέλος ιδιωτικής αντιγραφής υπό τη μορφή εύλογης αμοιβής του οποίου την καταβολή μόνον η εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως των δικαιωμάτων δύναται να αξιώσει, αδιακρίτως, κατά αυτού που θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, υλικούς φορείς για αναπαραγωγή έργων, και όταν η ίδια ρύθμιση προβλέπει, υπό προϋποθέσεις, επίσης δικαίωμα επιστροφής της εν λόγω εύλογης αμοιβής στην περίπτωση κατά την οποία αυτή δεν οφείλεται.

34. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η αυστριακή ρύθμιση, στο μέτρο που προβλέπει την αδιακρίτως επιβολή του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής, είναι «προδήλως» αντίθετη προς την απόφαση Padawan²⁸. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εντοπίζει μια ουσιώδη διαφορά μεταξύ της αυστριακής ρυθμίσεως και της επίμαχης ρυθμίσεως στην υπόθεση Padawan, καθόσον η αυστριακή ρύθμιση προβλέπει δυνατότητα επιστροφής του εν λόγω τέλους.

35. Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι η εν λόγω δυνατότητα προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 42ter, παράγραφος 6, του UrhG μόνο σε δύο περιπτώσεις: σε περίπτωση επανεξαγωγής των υλικών φορέων και σε περίπτωση αναπαραγωγής με τη συγκατάθεση του δημιουργού. Επομένως, κατά το αυστριακό δίκαιο, η υποχρέωση καταβολής της εύλογης αμοιβής υφίσταται επίσης σε περιπτώσεις χρήσεως των υλικών φορέων οι οποίες δεν συνεπάγονται προσβολή του δικαιώματος

26 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 52 και 53).

27 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψεις 54 έως 56).

28 — Βλ., ειδικώς, σκέψη 53 της εν λόγω αποφάσεως και σημείο 31 ανωτέρω.

πνευματικής ιδιοκτησίας²⁹. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, ειδικότερα, σε δύο καταστάσεις: πρώτον, στις προβλεπόμενες από το άρθρο 42 του UrtG περιπτώσεις αναπαραγωγής οι οποίες εμπίπτουν σε άλλη εξαίρεση του άρθρου 5, παράγραφος 2 ή 3, της οδηγίας 2001/29 και για τις οποίες όμως η εθνική ρύθμιση προβλέπει, συμφώνως προς την οδηγία, την καταβολή «δίκαιης αποζημίωσης» υπέρ του δημιουργού³⁰ και, δεύτερον, στην περίπτωση χρήσεως των υλικών φορέων για αποθήκευση δεδομένων «παραχθέντων» από τον χρήστη, περίπτωση η οποία όμως πρέπει, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, να εξομοιωθεί με αυτήν της αναπαραγωγής με τη συγκατάθεση του δημιουργού και, επομένως, να συνεπάγεται, κατ' αναλογίαν, υποχρέωση επιστροφής του τέλους³¹.

36. Συνεπώς, κατά το αιτούν δικαστήριο, παραμένει μία μόνον αμφιβολία, η οποία αφορά το ζήτημα της συμβατότητας με το δίκαιο της Ένωσης της καθιερωθείσας με την επίμαχη εθνική ρύθμιση λύσεως της επιστροφής. Ένα σύστημα το οποίο βασίζεται στη δυνατότητα εκ των υστέρων επιστροφής συνεπάγεται την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης επίσης στην περίπτωση κατά την οποία χρήστες των υλικών φορέων είναι επιχειρήσεις οι οποίες προμηθεύονται τους υλικούς φορείς προδήλως για σκοπούς που, κατά το προβλεπόμενο σύστημα από την οδηγία και την εθνική ρύθμιση, δεν πρέπει να επιφέρουν την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης, επιβαρύνοντας, ως εκ τούτου, με το κόστος και τους κινδύνους που συνδέονται με ενδεχόμενη πραγματοποίηση της εν λόγω επιστροφής πρόσωπα τα οποία δεν θα έπρεπε να έχουν υποχρέωση καταβολής της αποζημίωσης. Το αιτούν δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο μια τέτοια ρύθμιση να είναι στο σύνολό της ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης.

37. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου έχει τρία σκέλη. Κάθε ένα από τα τρία αυτά σκέλη θα αναλυθεί λεπτομερώς κατωτέρω, προκειμένου να δοθεί εν συνεχεία συνολική απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

2. Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

38. Με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει τρία στοιχεία που χαρακτηρίζουν την εθνική ρύθμιση και ως προς τα οποία το εν λόγω δικαστήριο εγείρει το ζήτημα της συμβατότητας με την έννοια «δίκαιη αποζημίωση» της οδηγίας 2001/29.

39. Κατ' αρχάς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίμαχη εθνική ρύθμιση προβλέπει τη δίκαιη αποζημίωση υπό τη μορφή της εύλογης αμοιβής. Η εύλογη αμοιβή είναι έννοια που απαντά στην οδηγία 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας³². Από τη νομολογία προκύπτει ότι επίσης η έννοια αυτή αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης³³. Συναφώς, φρονώ ότι, δεδομένης της αυτονομίας της οποίας απολαύουν τα κράτη μέλη ως προς τον καθορισμό της *μορφής* της «δίκαιης αποζημίωσης», αυτονομίας υποκειμένης βεβαίως στα όρια που επιβάλλει το

29 — Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει και την περίπτωση παράνομων αναπαραγωγών τελούμενων κατά προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, στο πλαίσιο των οποίων προφανώς δεν θα μπορούσε, κατά την άποψή του, να θεμελιωθεί δικαίωμα για επιστροφή της δίκαιης αποζημίωσης. Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 2 ή 3, της οδηγίας δεν προκύπτει ότι το εν λόγω άρθρο αποκλείει την καταβολή δίκαιης αποζημίωσης για παράνομες συμπεριφορές αυτού του είδους. Εκτιμώ ότι δεν είναι αναγκαία στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως η απόφαση επί της σχέσεως μεταξύ παράνομων αντιγραφών και δίκαιης αποζημίωσης. Το εν λόγω ζήτημα θα απασχολήσει το Δικαστήριο στις προμνησθείσες στην υποσημείωση 8 υποθέσεις ACI Adam BV και Corydan Båndkopi. Φρονώ πάντως ότι δεν έχουν βάση τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι εταιρίες του ομίλου Amazon, οι οποίες υποστηρίζουν ότι η εθνική ρύθμιση στερείται νομιμότητας στο μέτρο που επιτρέπει την επιβολή δίκαιης αποζημίωσης για τη ζημία που ο δημιουργός υπέστη από την παράνομη αντιγραφή του έργου.

30 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 16 αιτιολογική σκέψη 36 της οδηγίας.

31 — Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, συγκεκριμένα, ότι αυτός που χρησιμοποιεί τον υλικό φορέα για να εγγράψει δεδομένα που ο ίδιος παρήγαγε δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται δυσμενέστερα σε σχέση με εκείνον που χρησιμοποιεί τον υλικό φορέα για να αναπαραγάγει δεδομένα τρίτων με τη συγκατάθεσή τους.

32 — ΕΕ L 376, σ. 28. Η εν λόγω οδηγία κατήργησε την οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 346, σ. 61).

33 — Απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2003, C-245/00, SENA (Συλλογή 2003, σ. I-1251, σκέψεις 22 και 24).

δίκαιο της Ένωσης και ιδίως η οδηγία 2001/29³⁴, ένα κράτος μέλος δεν εμποδίζεται να διαμορφώσει τη δίκαιη αποζημίωση υπό τη μορφή της «εύλογης αμοιβής», υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα που καθιερώνεται ανταποκρίνεται στις επιταγές της οδηγίας 2001/29 και συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά της δίκαιης αποζημίωσης, κατά το περιεχόμενο που δίδεται στην έννοια αυτή από την οδηγία και τη νομολογία του Δικαστηρίου³⁵.

40. Δεύτερον, με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος επισημαίνεται ότι, κατά την επίμαχη ρύθμιση, την καταβολή της εύλογης αμοιβής δύναται να αξιώσει μόνον η εταιρία συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ούτε όμως μια τέτοια πρόβλεψη είναι, κατά την άποψή μου, από μόνη της αντίθετη προς την οδηγία 2001/29. Συγκεκριμένα, από την προμνησθείσα στο σημείο 26 νομολογία προκύπτει ότι τα κράτη μέλη απολαμβάνουν αυτονομίας επίσης ως προς τον καθορισμό, εντός των ορίων που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως η εν λόγω οδηγία, των λεπτομερειών της διαδικασίας εισπράξεως της «δίκαιης αποζημίωσης»³⁶. Η μεσολάβηση οργανισμών συλλογικής διαχείρισης κατά την είσπραξη των εσόδων από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι πολύ διαδεδομένη μεταξύ των κρατών μελών και ανάγεται σε πρακτικούς κυρίως λόγους³⁷. Επομένως, αυτή καθ' εαυτή η προβλεπόμενη από την εθνική ρύθμιση είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης αποκλειστικώς από εταιρία συλλογικής διαχείρισης δεν καθιστά τη συγκεκριμένη ρύθμιση, στον βαθμό κατά τον οποίο η εν λόγω εταιρία εκπροσωπεί πράγματι τους διαφόρους δικαιούχους, ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης.

41. Τρίτον, με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος επισημαίνεται ότι, κατά την εθνική ρύθμιση, η υποχρέωση καταβολής της εύλογης αμοιβής βαρύνει εκείνον που θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, υλικούς φορείς για την αναπαραγωγή των έργων. Συναφώς, επισημαίνεται ότι από την προμνησθείσα στα σημεία 26 έως 32 νομολογία προκύπτει ότι, μολονότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι υπόχρεος για την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης είναι αυτός που προκαλεί τη ζημία στον δημιουργό, αναπαράγοντας χωρίς άδεια το έργο του, και ότι, ως εκ τούτου, αυτός βαρύνεται κατ' αρχήν με την υποχρέωση καταβολής στον δημιουργό της δίκαιης αποζημίωσης για τη ζημία που του προκάλεσε, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν σύστημα το οποίο επιβάλλει την υποχρέωση καταβολής δίκαιης αποζημίωσης σε άλλα πρόσωπα και, ειδικότερα, σε αυτούς που θέτουν τους υλικούς φορείς στη διάθεση των χρηστών, μετακυλίνοντας το κόστος στους χρήστες μέσω του αντιτίμου που οι τελευταίοι καλούνται να καταβάλουν για την απόκτηση των υλικών φορέων. Από την εν λόγω νομολογία συνάγεται, επομένως, ότι το γεγονός ότι η δίκαιη αποζημίωση επιβαρύνει πρόσωπα που, σε σχέση με τους ιδιώτες, αποτελούν προηγούμενο κρίκο της αλυσίδας διανομής δεν είναι αυτό καθ' εαυτό αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης.

3. Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

42. Ως προς το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, επισημαίνεται ότι, όπως συνομολογείται από τους διαδίκους και όπως, εξάλλου, σημειώνει το αιτούν δικαστήριο, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενων δικαιολογητικών λόγων οι οποίοι εξετάζονται στο πλαίσιο της αναλύσεως του τρίτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, η επίμαχη ρύθμιση, στο μέτρο που προβλέπει

34 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 37), και ανωτέρω, σημείο 26 των προτάσεων.

35 — Τουναντίον, τούτο φαίνεται να προβλέπεται ρητώς από την αιτιολογική σκέψη 38 της οδηγίας 2001/29, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα καθιέρωσης ή διατήρησης συστημάτων «αμοιβής» για τη δίκαιη αποζημίωση. Εξάλλου, από τη νομολογία προκύπτει ότι η έννοια «αμοιβή» υπηρετεί τον ίδιο σκοπό με την έννοια «αποζημίωση», ήτοι την επανόρθωση της ζημίας που υφίστανται οι δημιουργοί. Βλ., συναφώς, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, C-271/10, VEWA (Συλλογή 2011, σ. I-5815, σκέψη 29), και προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Luksan, σκέψη 34.

36 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 37).

37 — Πράγματι, η μεσολάβηση αυτή καθιστά δυνατή τη λειτουργία συστήματος το οποίο απλουστεύει την είσπραξη και τη διανομή των εν λόγω εσόδων προς όφελος, εν γένει, τόσο των δικαιούχων όσο και των οφειλετών.

αδιακρίτως την επιβολή του αντιστοιχούντος στη δίκαιη αποζημίωση τέλους για οποιαδήποτε χρήση του υλικού φορέα, συμπεριλαμβανομένων επομένως των περιπτώσεων χρήσεως των υλικών φορέων για σκοπούς προδήλως ξένους προς την αναπαραγωγή για την οποία οφείλεται η δίκαιη αποζημίωση, προσκρούει στην οδηγία όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου³⁸.

43. Με το προδικαστικό ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο διακρίνει τρεις διαφορετικές κατηγορίες πιθανών αγοραστών του υλικού φορέα από το πρόσωπο που κατ' αρχήν υποχρεούται στην καταβολή εύλογης αμοιβής, ήτοι από το πρόσωπο που το θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην αγορά για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου. Χωρίς να είναι αναγκαία η λεπτομερής ανάλυση της καταστάσεως όλων των πιθανών αγοραστών του υλικού φορέα από το εν λόγω πρόσωπο, θεωρώ λυσιτελείς δύο παρατηρήσεις.

44. Κατ' αρχάς, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω στο σημείο 22, η επίμαχη εθνική ρύθμιση προβλέπει την υποχρέωση καταβολής εύλογης αμοιβής όχι μόνο στην περίπτωση της εξαιρέσεως για ιδιωτική αντιγραφή από φυσικό πρόσωπο κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως περιπτώσεις αναπαραγωγής για «προσωπική χρήση» και εμπίπτουν σε άλλες εξαιρέσεις που προβλέπονται από την αυστριακή ρύθμιση. Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποκλείεται η δυνατότητα εφαρμογής τέτοιου είδους εξαιρέσεων προκειμένου για μη φυσικά πρόσωπα, όπως βιβλιοθήκες ή ερευνητικά ιδρύματα. Επομένως, είναι πιθανό πρόσωπα μη φυσικά να υποχρεωθούν στην καταβολή της εύλογης αμοιβής (η οποία αντιστοιχεί στη δίκαιη αποζημίωση) για τον λόγο ότι χρησιμοποιούν τον υλικό φορέα για σκοπούς για τους οποίους οφείλεται τέτοια αμοιβή. Προκειμένου επομένως για ρύθμιση όπως η επίμαχη, το γεγονός ότι το πρόσωπο που αγοράζει τον υλικό φορέα δεν είναι φυσικό αλλά νομικό δεν συνεπάγεται *αυτοδικαίως* απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής της εύλογης αμοιβής, χωρίς τούτο να είναι κατ' ανάγκην αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης.

45. Δεύτερον και αντιστρόφως, το γεγονός ότι το πρόσωπο που αγόρασε τον υλικό φορέα είναι φυσικό δεν σημαίνει, κατά την άποψή μου, *κατ' ανάγκην* ότι το πρόσωπο αυτό χρησιμοποιεί τον υλικό φορέα για ιδιωτικούς σκοπούς, ούτως ώστε να εφαρμόζεται άνευ ετέρου το τεκμήριο που προβλέπει η προμνησθείσα στο σημείο 32 νομολογία, με επακόλουθο την υποχρέωση καταβολής της εύλογης αμοιβής. Μολονότι το ζήτημα θα αναλυθεί διεξοδικότερα στο πλαίσιο του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, θεωρώ σημαντικό να τονισθεί από τώρα ότι είναι καθ' όλα πιθανό ένα φυσικό πρόσωπο να αγοράσει τον υλικό φορέα όχι ως ιδιώτης αλλά, επί παραδείγματι, ως επιχειρηματίας ή ως ελεύθερος επαγγελματίας. Φρονώ ότι, εφόσον είναι σε θέση να αποδείξει ότι αγόρασε τον υλικό φορέα για σκοπούς *προδήλως* διαφορετικούς από την παραγωγή αντιγράφων για ιδιωτική χρήση (ή προδήλως διαφορετικούς από χρήσεις του υλικού φορέα επιφέρουσες την καταβολή της εύλογης αμοιβής), το φυσικό πρόσωπο δεν θα πρέπει να βαρύνεται με την υποχρέωση καταβολής της εν λόγω αμοιβής.

4. Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

46. Στο τρίτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος εντοπίζεται ο πυρήνας του ζητήματος που εγείρει το αιτούν δικαστήριο. Το ερώτημα που τίθεται είναι, κατ' ουσίαν, το ακόλουθο: δύναται η καθιέρωση συστήματος επιστροφής της δίκαιης αποζημίωσης υπέρ των προσώπων που δεν έχουν υποχρέωση καταβολής της να θεραπεύσει τον αθέμιτο χαρακτήρα της αδιάκριτης εισπράξεως του τέλους που αντιστοιχεί στη δίκαιη αποζημίωση;

38 — Βλ., ανωτέρω, σημεία 31 και 34· βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 53).

47. Συναφώς, επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι, όπως προκύπτει από το σημείο 35 των προτάσεων, με τη διάταξη περί παραπομπής το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το πεδίο εφαρμογής του προβλεπόμενου από το άρθρο 42ter, παράγραφος 6, του UrhG κανόνα περί δικαιώματος επιστροφής δεν περιορίζεται στις δύο περιπτώσεις που ρητώς προβλέπονται από τον νόμο, αλλά εκτείνεται σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις. Η υπαγωγή των πρόσθετων αυτών περιπτώσεων που μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανόνα περί δικαιώματος επιστροφής πρέπει, συνεπώς, να ληφθεί ως δεδομένη³⁹.

48. Φρονώ εξάλλου ότι, υπό την επιφύλαξη της συλλογιστικής που αναπτύσσεται κατωτέρω περί της δυνατότητας εκ των προτέρων απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης, προκειμένου να μπορεί εθνική ρύθμιση προβλέπουσα σύστημα επιστροφής της δίκαιης αποζημίωσης να θεωρηθεί ενδεχομένως συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει το εν λόγω σύστημα να εφαρμόζεται όχι σε μεμονωμένες ειδικές περιπτώσεις, αλλά γενικώς σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν οφείλεται δίκαιη αποζημίωση για τον λόγο ότι η χρήση του υλικού φορέα δεν συνιστά πράξη ικανή να προκαλέσει ζημία στον δημιουργό του έργου⁴⁰.

49. Εντούτοις, οι επιφυλάξεις που εκφράζει το αιτούν δικαστήριο και σχετικά με τις οποίες ερωτάται το Δικαστήριο είναι ανεξάρτητες του εύρους του συστήματος επιστροφής. Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει, συγκεκριμένα, ότι ένα σύστημα βασιζόμενο στην αδιάκριτη είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης και στη μετέπειτα, έστω και γενικευμένη, δυνατότητα επιστροφής της μετακυλίνει το κόστος και τους κινδύνους που συνδέονται με την επιστροφή σε πρόσωπα τα οποία δεν έχουν υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης βάσει της οδηγίας 2001/29. Μολονότι προβαίνουν σε χρήσεις των υλικών φορέων για τις οποίες δεν προβλέπεται η καταβολή δίκαιης αποζημίωσης, τα πρόσωπα αυτά καλούνται σε πρώτο στάδιο να καταβάλουν τη δίκαιη αποζημίωση και μόνον εν συνεχεία δύνανται να επιδιώξουν την επιστροφή της, με το κόστος και τους κινδύνους που τούτο συνεπάγεται.

50. Σχετικά με τις εν λόγω επιφυλάξεις, τόσο η Επιτροπή όσο και οι εταιρίες του ομίλου Amazon θεωρούν ότι η παρεχόμενη στα κράτη μέλη δυνατότητα καθορισμού της μορφής και της διαδικασίας είσπραξης της δίκαιης αποζημίωσης δεν δύναται να διασταλεί σε βαθμό τέτοιο ώστε να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιλέξουν σύστημα επιστροφής που επιβαρύνει πρόσωπα τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της έννοιας της «δίκαιης αποζημίωσης», έννοιας της οποίας ο ορισμός δίδεται από την οδηγία 2001/29 και δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Υπό αυτό το πρίσμα, η προβλεπόμενη δυνατότητα ανακτήσεως της καταβληθείσας αποζημίωσης δεν καθιστά, κατά την Επιτροπή, συμβατή με την εν λόγω οδηγία εθνική ρύθμιση προβλέπουσα την είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης ακόμη και ελλείψει της απαιτούμενης από τη νομολογία συνάφειας μεταξύ αποζημίωσης και χρήσεως των υλικών φορέων.

51. Εντούτοις, επισημαίνεται συναφώς ότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι, στην Αυστρία, οσάκις το πρόσωπο που θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, υλικό φορέα εγγυάται κατά τρόπο αξιόπιστο ότι ούτε ο ίδιος ούτε οι εξ αυτού αποκτώντες τον υλικό φορέα θα τον χρησιμοποιήσουν για σκοπούς οι οποίοι επιφέρουν την καταβολή της εύλογης αμοιβής για ιδιωτική ή προσωπική χρήση, το πρόσωπο αυτό δύναται να τύχει ενός είδους «εκ των προτέρων απαλλαγής» από την υποχρέωση καταβολής της εν λόγω εύλογης αμοιβής.

39 — Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο του συστήματος δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνεται από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, η ερμηνεία των εθνικών διατάξεων αποτελεί έργο των δικαστηρίων των κρατών μελών και όχι του Δικαστηρίου. Βλ., επί παραδείγματι, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2007, C-162/06, *International Mail Spain* (Συλλογή 2007, σ. I-9911, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 — Βλ., ανωτέρω, σημείο 28.

52. Αυτή η «εκ των προτέρων απαλλαγή» δύναται να ζητηθεί με αίτηση προς την Austro-Mechana υποβαλλόμενη με ειδικό έντυπο που διατίθεται από την ίδια, χορηγείται δε στις επιχειρήσεις για τις οποίες εξαρχής εικάζεται με μεγάλη πιθανότητα ότι δεν θα προβούν στην παραγωγή αντιγράφων έργου προστατευόμενου με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας για χρήσεις για τις οποίες προβλέπεται η καταβολή της εύλογης αμοιβής. Σύμφωνα με όσα δήλωσε η Austro-Mechana κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, νομικό έρεισμα της εν λόγω «εκ των προτέρων απαλλαγής» αποτελεί το άρθρο 42ter, παράγραφος 1, του UrhG, το οποίο ορίζει ότι ο δημιουργός του έργου δικαιούται εύλογης αμοιβής μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ευλόγως «αναμένεται» η αναπαραγωγή του έργου επί υλικού φορέα. Συνεπώς, οσάκις ευλόγως αναμένεται ότι ο υλικός φορέας θα χρησιμοποιηθεί για σκοπούς διαφορετικούς της αναπαραγωγής έργου, το εν λόγω δικαίωμα δεν γεννάται *ab initio*.

53. Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που άπτονται του δικαίου της Ένωσης και τα οποία θα του παράσχουν τη δυνατότητα να αξιολογήσει τη συμβατότητα κανόνων του εθνικού δικαίου με τη ρύθμιση της Ένωσης⁴¹. Υπό το πρίσμα αυτό, φρονώ ότι είναι συμβατή με την οδηγία 2001/29 ρύθμιση προβλέπουσα, αφενός, τη δυνατότητα εκ των προτέρων απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης προκειμένου για πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, για τα οποία ευλόγως εικάζεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων –ακόμη και απλών ενδείξεων– ότι αποκτούν τους υλικούς φορείς για σκοπούς προδήλως ξένους προς τους σκοπούς για τους οποίους προβλέπεται η καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης⁴² και, αφετέρου, τη γενικευμένη δυνατότητα εκ των υστέρων ανακτήσεως της εν λόγω δίκαιης αποζημίωσης σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αποδεικνύεται ότι η χρήση του υλικού φορέα δεν ήταν ικανή να προκαλέσει ζημία στον δημιουργό του έργου.

54. Πράγματι, ένα τέτοιο σύστημα, αφενός, καθιστά εφικτό τον εκ των προτέρων περιορισμό στο ελάχιστο των περιπτώσεων μετακύλισης, σε πρόσωπα μη υπόχρεα για την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης, ενδεχόμενων κινδύνων και κόστους συνδεόμενων με την καταβολή της αποζημίωσης και, αφετέρου, επιτρέπει την επιστροφή της αποζημίωσης, στην περίπτωση κατά την οποία καταβλήθηκε χωρίς να οφείλεται. Ένα τέτοιο σύστημα είναι, κατά την άποψή μου, ικανό να διασφαλίσει τόσο την αποτελεσματική και αυστηρή προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας όσο και την προσήκουσα ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των διαφόρων κατηγοριών ενδιαφερομένων⁴³.

55. Αποτελεί εξάλλου έργο του αιτούντος δικαστηρίου να εξακριβώσει τις πραγματικές συνέπειες και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του συστήματος της εκ των προτέρων απαλλαγής στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης. Προς τούτο, το εν λόγω δικαστήριο θα πρέπει, κατά την άποψή μου, να εξετάσει σειρά στοιχείων, μεταξύ των οποίων, κατ' αρχάς, αν το σύστημα της εκ των προτέρων απαλλαγής βρίσκει πράγματι έρεισμα στον αυστριακό νόμο, όπως διατείνεται η Austro-Mechana, και, δεύτερον, αν η επίμαχη ρύθμιση υποχρεώνει την Austro-Mechana να ασκεί την εν λόγω «εξουσία της εκ των προτέρων απαλλαγής» αντικειμενικώς ή αν της παρέχει συναφώς ορισμένο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας. Συγκεκριμένα, στη δεύτερη περίπτωση θα τεθούν αναμφιβόλως ζητήματα σχετικά με την αμεροληψία της Austro-Mechana, η οποία, αν και υπηρετεί εν μέρει το δημόσιο συμφέρον, δεν παύει να είναι ιδιωτική εταιρία έχουσα συμφέρον για την έκδοση αποφάσεως προς συγκεκριμένη κατεύθυνση.

41 — Από την πλούσια συναφή νομολογία, βλ. απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, C-25/11, *Varzim Sol* (σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 — Όσον αφορά το επιχείρημα που προέβαλαν οι εκπρόσωποι των εταιριών του ομίλου Amazon, ήτοι ότι η δυνατότητα «εκ των προτέρων απαλλαγής» δεν συνάγεται από τη διάταξη περί παραπομπής, φρονώ ότι τόσο από τη δικογραφία όσο και από τα διαμειφθέντα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι η σημασία του προβλεπόμενου από τον νόμο συστήματος επιστροφής, για το οποίο γίνεται λόγος στο τρίτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, είναι στην πράξη σημαντικώς περιορισμένη λόγω ακριβώς της δυνατότητας εκ των προτέρων απαλλαγής. Η ύπαρξη μιας τέτοιας δυνατότητας, η οποία προκύπτει με σαφήνεια από τη δικογραφία, συνιστά, κατά την άποψή μου, πραγματικό και νομικό στοιχείο που το Δικαστήριο δεν δύναται να αγνοήσει κατά την εξέταση της υποθέσεως.

43 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 9 και 31 της οδηγίας 2001/29.

56. Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι το σύστημα απαλλαγής δεν πληροί τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, θα τεθεί περαιτέρω το ζήτημα αν ρύθμιση προβλέπουσα γενικευμένη δυνατότητα επιστροφής δύναται εν πάση περιπτώσει να θεωρηθεί συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης, έστω και αν επιβαρύνει με το κόστος και τον κίνδυνο της εκ των προτέρων καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης πρόσωπα μη υπόχρεα για την καταβολή της.

57. Πάντως, θεωρώ ότι η εξακρίβωση της ενδεχόμενης συμβατότητας μιας τέτοιας ρυθμίσεως με το δίκαιο της Ένωσης θα προϋπέθετε στάθμιση, με συνεκτίμηση των ιδιαίτερων περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, αφενός, του δικαιώματος των δημιουργών για πλήρη προστασία των σχετικών με τα έργα τους δικαιωμάτων, δικαιώματος το οποίο βρίσκει την ύψιστη έκφρασή του στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και, αφετέρου, του δικαιώματος των επιχειρήσεων που εμπορεύονται τους υλικούς φορείς να μην επιβαρύνονται με αδικαιολόγητο κόστος, δικαιώματος συνδεδεμένου με την επιχειρηματική ελευθερία η οποία κατοχυρώνεται από το άρθρο 16 του εν λόγω Χάρτη.

58. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, σχετικά ακριβώς με την οδηγία 2001/29, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά τη μεταφορά της στην εσωτερική τους έννομη τάξη, να βασίζονται σε ερμηνεία της διασφαλίζουσα προσήκουσα ισορροπία μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη. Επιπροσθέτως, κατά την εφαρμογή των μέτρων μεταφοράς της οδηγίας, οι αρχές και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την εν λόγω οδηγία, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μη στηρίζονται σε ερμηνεία της προσκρούουσα στα θεμελιώδη δικαιώματα ή στις λοιπές γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου⁴⁴.

59. Εν προκειμένω, παρατηρώ επίσης ότι το γεγονός ότι η καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης βαρύνει «προσωρινώς» πρόσωπα που δεν είναι υπόχρεα για την καταβολή της, στα οποία όμως παρέχεται εν συνεχεία η δυνατότητα ανακτήσεώς της, είναι συμφυές με το σύστημα που αφορούσε η υπόθεση στην οποία εκδόθηκε η απόφαση Padawan. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο δέχθηκε ότι είναι δυνατή η επιβάρυνση με τη δίκαιη αποζημίωση προσώπων που δεν είναι οι πραγματικοί υπόχρεοι, εφόσον τα πρόσωπα αυτά θα μετακυλίσουν το κόστος της εν λόγω επιβαρύνσεως στους μετέπειτα αγοραστές⁴⁵.

Δ – Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

60. Το αιτούν δικαστήριο θέτει στο Δικαστήριο το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα επικουρικός, ήτοι μόνο για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, συγκεκριμένα, ότι σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και, συνεπώς, στην περίπτωση κατά την οποία το εν λόγω δικαστήριο πρέπει να κηρύξει την επίμαχη εθνική ρύθμιση ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης, οφείλει, προκειμένου να τάμει τη διαφορά της κύριας δίκης, να προβεί σε σύμφωνη με την οδηγία 2001/29 ερμηνεία της εν λόγω ρυθμίσεως. Η προσέγγιση του αιτούντος δικαστηρίου με βρίσκει σύμφωνο⁴⁶.

44 — Βλ. απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008, C-275/06, Promusicae (Συλλογή 2008, σ. I-271, σκέψη 68), και πιο πρόσφατα, ως προς άλλες οδηγίες, απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, C-461/10, Bonnier Audio κ.λπ. (σκέψη 56).

45 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 απόφαση Padawan (σκέψη 46). Μια τέτοια επιβάρυνση θα μπορούσε κατ' ουσίαν να θεωρηθεί ως το «τίμημα» που πρέπει να καταβληθεί για αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

46 — Οι εταιρίες του ομίλου Amazon αποκρούουν την προσέγγιση του αιτούντος δικαστηρίου, υποστηρίζοντας ότι αυτή προσκρούει στις γενικές αρχές του δικαίου, μεταξύ των οποίων, ειδικώς, στην αρχή της ασφάλειας δικαίου. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει ρητώς αποφανθεί ότι, δεδομένης της υποχρέωσης αποτελέσματος η οποία επιβάλλει στο κράτος μέλος να διασφαλίζει στους δημιουργούς που έχουν υποστεί ζημία την πραγματική είσπραξη δίκαιης αποζημίωσης προς αποκατάσταση ζημίας επελθούσας στο έδαφός του (βλ. κατωτέρω, σημεία 74, τελευταία περίοδος, και 87), «στις [...] δικαστικές αρχές του εν λόγω κράτους μέλους απόκειται να αναζητήσουν ερμηνεία του εθνικού δικαίου σύμφωνη με την εν λόγω υποχρέωση αποτελέσματος, που να διασφαλίζει την καταβολή της αποζημίωσης αυτής από τον πωλητή ο οποίος συνέβαλε στις εισαγωγές των εν λόγω υποθεμάτων θέτοντάς τα στη διάθεση των τελικών χρηστών» (βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Stichting de Thuisloop, σκέψη 39). Φρονώ, ως εκ τούτου, ότι η προσέγγιση του αιτούντος δικαστηρίου επ' ουδενί είναι απορριπτή· τουναντίον, είναι απολύτως σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου.

61. Δεδομένης όμως της καταφατικής απαντήσεως που, βάσει της συλλογιστικής που αναπτύχθηκε στο προηγούμενο τμήμα των προτάσεων, προτάθηκε για το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, φρονώ ότι, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο υιοθετήσει την εν λόγω πρόταση, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Συνεπώς, η συλλογιστική που ακολουθεί αναπτύσσεται μόνο για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο, δεχόμενο προσέγγιση διαφορετική της προταθείσας, προκρίνει την παροχή αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

62. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα έχει δύο σκέλη. Με το πρώτο σκέλος (υπό 2.1), το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν είναι συμβατή με την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, η περίπτωση κατά την οποία η προβλεπόμενη από την επίμαχη εθνική ρύθμιση αξίωση προς καταβολή της εύλογης αμοιβής υφίσταται μόνον προκειμένου για υλικούς φορείς που διατίθενται σε φυσικά πρόσωπα τα οποία τους χρησιμοποιούν για αναπαραγωγή με σκοπό την ιδιωτική χρήση. Όπως σημειώθηκε από το σύνολο των παρεμβαινόντων που υπέβαλαν παρατηρήσεις επί του δευτέρου ερωτήματος, στο ερώτημα αυτό χωρεί μόνον καταφατική απάντηση. Πράγματι, συναφώς αρκεί η επισήμανση ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι, οσάκις ο υλικός φορέας τίθεται σε κυκλοφορία στην αγορά και διατίθεται σε φυσικά πρόσωπα που τον χρησιμοποιούν για ιδιωτικούς σκοπούς, υφίσταται υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημιώσεως.

63. Το δεύτερο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος (υπό 2.2), το οποίο χρήζει απαντήσεως μόνο σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο σκέλος, παρουσιάζει αντιθέτως μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Με το εν λόγω ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, στην περίπτωση διαθέσεως των υλικών φορέων σε φυσικά πρόσωπα, πρέπει να τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι τα φυσικά αυτά πρόσωπα θα χρησιμοποιήσουν τους υλικούς φορείς για ιδιωτικούς σκοπούς.

64. Από το σημείο 32 των προτάσεων προκύπτει ότι, στην πολλάκις μνημονευθείσα απόφαση *Padawan*, το Δικαστήριο έκρινε ότι, οσάκις οι υλικοί φορείς τίθενται στη διάθεση φυσικών προσώπων για ιδιωτικούς σκοπούς, δύναται να τεκμαίρεται ότι τα πρόσωπα αυτά χρησιμοποιούν τους εν λόγω υλικούς φορείς για την αναπαραγωγή έργων προστατευόμενων με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το εν λόγω τεκμήριο δύναται να διευρυνθεί ούτως ώστε, οσάκις οι υλικοί φορείς τίθενται στη διάθεση φυσικών προσώπων, να μπορεί να τεκμαίρεται ότι τα πρόσωπα αυτά τους χρησιμοποιούν για ιδιωτικούς σκοπούς (και, συνεπώς, κατ' εφαρμογήν του προαναφερθέντος στο σημείο 32 τεκμηρίου, να μπορεί να τεκμαίρεται ότι οι υλικοί φορείς χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή προστατευόμενων έργων).

65. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η *ratio* του τεκμηρίου που αναγνωρίσθηκε από το Δικαστήριο στις σκέψεις 54 έως 56 της αποφάσεως *Padawan* βασίζεται στο γεγονός ότι, *in concreto*, είναι πρακτικώς αδύνατον να εξακριβωθεί αν τα φυσικά πρόσωπα χρησιμοποιούν ή όχι τον αποκτηθέντα υλικό φορέα για την αναπαραγωγή, με σκοπό την ιδιωτική χρήση, έργων προστατευόμενων με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, με επακόλουθο την υποχρέωση καταβολής δίκαιης αποζημιώσεως. Λόγω ακριβώς αυτής της αδυναμίας, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, οσάκις φυσικό πρόσωπο αγοράζει υλικό φορέα για ιδιωτική χρήση, δύναται να τεκμαίρεται ότι τον χρησιμοποιεί για την αναπαραγωγή προστατευόμενων έργων. Υπό τις συνθήκες αυτές, φρονώ ότι η λειτουργία του εν λόγω τεκμηρίου θα ματαιωνόταν στην πράξη, αν δεν μπορούσε να τεκμαίρεται, κατά τρόπο μαχητό, ότι, αφ' ης στιγμής φυσικό πρόσωπο αγοράζει υλικό φορέα, πρόκειται να τον χρησιμοποιήσει για ιδιωτικούς σκοπούς. Σε αντίθετη περίπτωση, κάθε φορά που φυσικό πρόσωπο αγοράζε υλικό φορέα, θα επικρατούσε αβεβαιότητα ως προς το είδος της από μέρους του χρήσεως του εν λόγω φορέα και, συνεπώς, ως προς την ύπαρξη ή μη της υποχρέωσης καταβολής δίκαιης

αποζημιώσεως⁴⁷.

66. Φρονώ, ως εκ τούτου, ότι, λαμβανομένης υπόψη της προεκτεθείσας ratio, στο δεύτερο σκέλος του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Εντούτοις, όπως διευκρινίσθηκε στο σημείο 45 των προτάσεων, το τεκμήριο χρήσεως του υλικού φορέα για ιδιωτικούς σκοπούς σε περίπτωση αγοράς του από φυσικό πρόσωπο πρέπει εν πάση περιπτώσει να θεωρείται μαχητό. Ως εκ τούτου, το εν λόγω φυσικό πρόσωπο ή το πρόσωπο που υποχρεούται στην καταβολή της δίκαιης αποζημιώσεως πρέπει να δύναται να αποδείξει, προκειμένου να επιτύχει την εκ των προτέρων απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημιώσεως ή την ενδεχόμενη επιστροφή της, ότι ο υλικός φορέας αγοράστηκε για σκοπούς *προδήλως* διαφορετικούς της παραγωγής αντιγράφων για ιδιωτική χρήση ή της χρήσεως για σκοπούς επιφέροντες την καταβολή της δίκαιης αποζημιώσεως. Στην περίπτωση αυτή, είναι αδιαμφισβήτητο ότι δεν θα οφείλεται δίκαιη αποζημίωση.

E – *Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος*

1. Γενικές παρατηρήσεις και παραδεκτό

67. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στο οποίο το Δικαστήριο καλείται να απαντήσει σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα ή στο δεύτερο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν από το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/29 ή από άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης προκύπτει ότι η αξίωση προς καταβολή δίκαιης αποζημιώσεως που πρέπει να προβάλλεται από εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως δεν υφίσταται οσάκις η εν λόγω εταιρία συλλογικής διαχειρίσεως υποχρεούται εκ του νόμου να καταβάλλει το ήμισυ των εσόδων όχι στους νόμιμους δικαιούχους, αλλά σε οργανισμούς κοινωνικών και πολιτιστικών σκοπών.

68. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, ειδικότερα, αν η προβλεπόμενη από το άρθρο 13 του VerwGesG υποχρέωση των εταιριών συλλογικής διαχειρίσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας να ιδρύσουν κοινωνικούς ή πολιτιστικούς οργανισμούς προς όφελος των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και να καταβάλλουν σε αυτούς το ήμισυ των εσόδων από την «αμοιβή για αναπαραγωγή επί υλικού φορέα εγγραφής» δύναται να καταστήσει το αυστριακό σύστημα της εύλογης αμοιβής ασύμβατο με την προβλεπόμενη από την οδηγία 2001/29 έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει διττή επιφύλαξη. Αφενός, όπως σημειώνει το αιτούν δικαστήριο, το εν λόγω καθεστώς υποχρεώνει τους δημιουργούς να αρκούνται στην είσπραξη μόνον του ημίσεος της αποζημιώσεως για τη ζημία που υφίστανται από τη χρήση του έργου τους. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο για ενδεχόμενες εκ των πραγμάτων διακρίσεις μεταξύ Αυστριακών και αλλοδαπών δημιουργών ως προς τη δυνατότητα αντλήσεως οφελών από τους εν λόγω κοινωνικούς ή πολιτιστικούς οργανισμούς.

69. Πριν από την εξέταση του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος θεωρώ αναγκαίο να λάβω θέση επί ορισμένων ζητημάτων που αφορούν το παραδεκτό του.

70. Κατ' αρχάς, φρονώ ότι πρέπει να απορριφθεί η ένσταση που προβάλλει η Αυστριακή Κυβέρνηση, η οποία υποστηρίζει ότι το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο επειδή, όπως, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, παραδέχεται το ίδιο το αιτούν δικαστήριο, πρόκειται για ερώτημα το οποίο δεν ασκεί επιρροή για τη λύση της διαφοράς της κύριας δίκης. Συναφώς, κατά πάγια

47 — Εξαιρείται η περίπτωση που, κατά την άποψή μου, είναι στην πράξη ελάχιστα πιθανή, κατά την οποία το φυσικό πρόσωπο δηλώνει συστηματικώς προ της πωλήσεως τη χρήση του υλικού φορέα στην οποία πρόκειται να προβεί. De lege ferenda, δεν αποκλείεται η δυνατότητα καθιερώσεως μεθόδων οι οποίες θα υποχρεώνουν το φυσικό πρόσωπο να προβαίνει στην εν λόγω δήλωση, με αποτέλεσμα να μην είναι αναγκαία η προσφυγή στο προαναφερθέν τεκμήριο. Εξάλλου, η εφαρμογή του τεκμηρίου θα μπορούσε επίσης να περιορισθεί στο μέλλον λόγω της αναπτύξεως ή της διαδόσεως τεχνολογικών μεθόδων εμπορίας των έργων. Νομίζω όμως ότι η προβληματική αυτή κείται εκτός των ορίων της υπό κρίση υποθέσεως, όπως αυτά διαμορφώνονται από το υφιστάμενο πραγματικό και νομικό πλαίσιο.

νομολογία, λαμβανομένου υπόψη του τεκμηρίου λυσιτέλειας που ισχύει ως προς τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που τίθενται από τα εθνικά δικαστήρια, το Δικαστήριο δύναται να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδόλως σχετίζεται με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ερώτημα είναι υποθετικής φύσεως ή, επίσης, όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για την παροχή λυσιτελούς απαντήσεως στο ερώτημα που του τέθηκε⁴⁸. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει με σαφήνεια ότι το αιτούν δικαστήριο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η ασυμβατότητα, βάσει της απαντήσεως του Δικαστηρίου στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, της εθνικής ρυθμίσεως με την οδηγία 2001/29 να έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη του αγωγικού αιτήματος της Austro-Mechana. Είναι επομένως σαφές ότι, κατά το εν λόγω δικαστήριο, η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα δύναται να είναι καθοριστικής σημασίας για τη λύση της εκκρεμούς διαφοράς. Κατά συνέπεια, το εν λόγω ερώτημα πρέπει, κατά την άποψή μου, να κριθεί παραδεκτό.

71. Δεύτερον, φρονώ, αντιθέτως, ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να κριθεί απαράδεκτο κατά το μέρος που αναφέρεται αδιακρίτως σε οποιαδήποτε «άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης». Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι ερώτημα διατυπωμένο κατά τρόπο υπέρμετρα γενικό δεν επιδέχεται λυσιτελή απάντηση⁴⁹. Επιπροσθέτως, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο προδικαστικής διαδικασίας το αιτούν δικαστήριο οφείλει, αφενός, να εκθέσει τους συγκεκριμένους λόγους στους οποίους ανάγονται οι αμφιβολίες του ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και οι οποίοι καθιστούν αναγκαία την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου επί των διατάξεων αυτών και, αφετέρου, να παράσχει στοιχειώδεις διευκρινίσεις όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία, καθώς και όσον αφορά τη σχέση μεταξύ αυτών και της εφαρμοστέας επί της διαφοράς εθνικής ρυθμίσεως⁵⁰. Από τις επιταγές αυτές συνάγεται ότι γενικόλογη και αναιτιολόγητη αναφορά σε οποιαδήποτε «άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης», όπως αυτή που περιέχεται στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, δεν δύναται να θεωρηθεί παραδεκτή. Κατά τα λοιπά, η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από το γράμμα του στοιχείου γ' του άρθρου 94, το οποίο εισήχθη εκ νέου στον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου και κατά το οποίο στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να περιέχεται έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να διερωτηθεί ως προς την ερμηνεία ή το κύρος συγκεκριμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και να εξηγείται ο σύνδεσμος που το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι υπάρχει μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως.

72. Συνεπώς, κατά την άποψή μου, το Δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί αποκλειστικώς επί των πτυχών του προδικαστικού ερωτήματος που αφορούν την οδηγία 2001/29, όπως αυτές εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής. Αντιθέτως, φρονώ ότι το Δικαστήριο δεν οφείλει να αποφανθεί επί των διαφόρων επιχειρημάτων που προέβαλαν οι διάδικοι, καθόσον το αιτούν δικαστήριο δεν έχει εγείρει συναφώς κάποιο ζήτημα⁵¹.

48 — Από την πλούσια συναφή νομολογία, βλ., ως πλέον πρόσφατες, αποφάσεις της 28ης Φεβρουαρίου 2012, C-41/11, *Inter-Environnement Wallonie και Terre wallonne ASBL* (σκέψη 35), και της 29ης Μαρτίου 2012, C-599/10, *SAG ELV Slovensko* κ.λπ. (σκέψη 15 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

49 — Απόφαση της 28ης Μαρτίου 1979, 222/78, *Beneventi* (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 655, σκέψη 20).

50 — Διάταξη της 3ης Μαΐου 2012, C-185/12, *Ciampaglia* (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 5 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2012, C-370/12, *Pringle* (σκέψη 84).

51 — Αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 1990, C-196/89, *Nespoli και Crippa* (Συλλογή 1990, σ. I-3647, σκέψη 23), και της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-435/97, *WWF* κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-5613, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

2. Επί της ουσίας του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

73. Ως προς την ουσία του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν ενδεχόμενη κήρυξη εθνικής ρυθμίσεως ως αντίθετης προς την οδηγία 2001/29, για τον λόγο ότι προβλέπει την καταβολή του ημίσεος της δίκαιης αποζημιώσεως όχι απευθείας στους δημιουργούς, αλλά σε οργανισμούς κοινωνικών και πολιτιστικών σκοπών που δραστηριοποιούνται υπέρ αυτών, δύναται να απαλλάξει τον υπόχρεο από την καταβολή της δίκαιης αποζημιώσεως.

74. Συναφώς, επισημαίνεται προκαταρκτικώς ότι από τις προμνησθείσες στα σημεία 27 και 28 αρχές που έχει διατυπώσει το Δικαστήριο προκύπτει ότι η δίκαιη αποζημίωση έχει την έννοια της αποκαταστάσεως της ζημίας που ο δημιουργός υφίσταται από τη χωρίς άδεια αναπαραγωγή του προστατευόμενου έργου του. Το Δικαστήριο έχει εξάλλου αποφανθεί ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης προβλέπει ότι το δικαίωμα δίκαιης αποζημιώσεως του δημιουργού αποτελεί δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση. Επομένως, ο δημιουργός πρέπει κατ' ανάγκην να λαμβάνει τη δίκαιη αποζημίωση⁵². Το Δικαστήριο έχει δεχθεί επίσης ότι η προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη εξαίρεση πρέπει να τυγχάνει στενής ερμηνείας και, συνεπώς, η εξαίρεση αυτή δεν δύναται να επεκτείνεται πέραν των ορίων που ρητώς επιβάλλονται από τη συγκεκριμένη διάταξη και να εφαρμόζεται επί των δικαιωμάτων αμοιβής του δημιουργού⁵³. Επιπροσθέτως, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση αποτελέσματος, υπό την έννοια ότι οφείλουν να διασφαλίζουν την είσπραξη της δίκαιης αποζημιώσεως για την αποκατάσταση της ζημίας που οι δικαιούχοι υφίστανται εντός του εδάφους τους⁵⁴.

75. Λογικό επακόλουθο των εν λόγω νομολογιακών αρχών είναι, κατά την άποψή μου, ότι το δικαίωμα δίκαιης αποζημιώσεως, αναγκαίο δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση, πρέπει να είναι αποτελεσματικό. Φρονώ, ως εκ τούτου, ότι διάταξη εθνικού δικαίου η οποία περιορίζει την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος, στερώντας, έστω και εν μέρει, την εν λόγω αποζημίωση από τους δικαιούχους, δεν είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης⁵⁵.

76. Παρά ταύτα, ούτε στη ρύθμιση της Ένωσης ούτε στη νομολογία εντοπίζω κάποιο στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί υποχρέωση των κρατών μελών να καταβάλλουν στους δημιουργούς το σύνολο της δίκαιης αποζημιώσεως σε χρήμα ή το οποίο να εμποδίζει τα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι μέρος της εν λόγω αποζημιώσεως θα καταβάλλεται υπό τη μορφή έμμεσου αντισταθμίσματος. Αυτή καθ' εαυτή η καθιέρωση, με εθνική ρύθμιση, μορφών έμμεσου αντισταθμίσματος για τους δημιουργούς, κατά την άποψή μου, ουδόλως είναι αντίθετη προς την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως. Αντιστοίχως, φρονώ ότι ουδόλως είναι, αυτή καθ' εαυτήν, αντίθετη προς την έννοια της δίκαιης αποζημιώσεως διάταξη προβλέπουσα την καταβολή μέρους της εν λόγω αποζημιώσεως υπό τη μορφή συλλογικού αντισταθμίσματος για το σύνολο των δημιουργών⁵⁶.

52 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Luksan (σκέψεις 100, 105 και 108). Η επισήμανση δική μου.

53 — Βλ. προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Luksan (σκέψη 101).

54 — Προαναφερθείσες στην υποσημείωση 7 αποφάσεις Stichting de Thuiskopie (σκέψεις 34 και 36) και Luksan (σκέψη 106). Συναφώς, βλ., ειδικότερα, σημείο 87 κατωτέρω.

55 — Συναφώς, βλ. επίσης συλλογιστική που η γενική εισαγγελέας V. Trstenjak ανέπτυξε στα σημεία 168 έως 177 των προτάσεων της της 6ης Σεπτεμβρίου 2011 στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση Luksan.

56 — Ενδεχόμενη ένσταση ότι ένα τέτοιο σύστημα δεν λαμβάνει αρκούντως υπόψη τη συνάφεια μεταξύ της ζημίας που προκλήθηκε στον μεμονωμένο δημιουργό και της αποζημιώσεως που του οφείλεται δύναται να λάβει την απάντηση ότι, όπως σημείωσε η Επιτροπή, ένα σύστημα αμοιβής για ιδιωτική αντιγραφή είναι εξ ορισμού σύστημα ανακριβές καθόσον, όπως αναφέρθηκε στο σημείο 65 των προτάσεων, στην πράξη είναι αδύνατον να προσδιορισθεί το έργο που αναπαρήχθη, ο χρήστης που το αναπαρήγαγε και ο υλικός φορέας επί του οποίου αναπαρήχθη το έργο αυτό.

77. Ασφαλώς, σύστημα που θα προέβλεπε την καταβολή του συνόλου της δίκαιης αποζημίωσης υπό τη μορφή έμμεσου ή συλλογικού αντισταθμίματος θα μπορούσε να είναι ασύμβατο με την επιταγή αποτελεσματικότητας στην οποία βασίζεται η ίδια η έννοια της δίκαιης αποζημίωσης. Επομένως, τίθεται το ζήτημα σε ποιο βαθμό μορφές έμμεσου αντισταθμίματος είναι ικανές να διασφαλίσουν την αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού της δίκαιης αποζημίωσης.

78. Συναφώς, θα παρατηρήσω όμως ότι οι μορφές και η διαδικασία διανομής της δίκαιης αποζημίωσης από τους φορείς που την εισπράττουν δεν ρυθμίζονται ειδικώς από το δίκαιο της Ένωσης και, συνεπώς, τα κράτη μέλη διαθέτουν ορισμένη διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό τους, η οποία ασκείται εντός των ορίων που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν δύναται, ως εκ τούτου, να υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στον καθορισμό των εν λόγω μορφών και επιμέρους διαδικασιών, καθώς η οδηγία 2001/29 δεν επιβάλλει συναφώς την τήρηση κάποιου ειδικού κριτηρίου⁵⁷, πλην αυτού της αποτελεσματικότητας της δίκαιης αποζημίωσης.

79. Όσον αφορά ειδικώς τις δραστηριότητες των οργανισμών που ιδρύονται και χρηματοδοτούνται βάσει της επίμαχης εθνικής ρυθμίσεως, φρονώ ότι παροχές κοινωνικής προστασίας υπέρ των δημιουργών εν γένει και των οικογενειών τους δύναται αναμφισβήτητα να αποτελέσουν μορφές έμμεσου και συλλογικού αντισταθμίματος συμβατές με την έννοια της δίκαιης αποζημίωσης και με τους σκοπούς της οδηγίας 2001/29⁵⁸. Ανάλογες εκτιμήσεις ισχύουν, κατά την άποψή μου, επίσης για τις δραστηριότητες πολιτιστικής προαγωγής οι οποίες, πέραν της συμβολής τους στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη του πολιτισμού εν γένει, συμφώνως προς τους σκοπούς τόσο της ΣΛΕΕ⁵⁹ όσο και της προστασίας αυτού καθ' εαυτό του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας⁶⁰, ωφελούν άμεσα τους ίδιους τους δημιουργούς υπό τη μορφή προωθήσεως, γενικότερης ή ειδικότερης, των έργων τους.

80. Όσον αφορά ενδεχόμενες διακρίσεις μεταξύ Αυστριακών και αλλοδαπών δημιουργών ως προς τη δυνατότητα αξιοποιήσεως τέτοιων μορφών έμμεσου αντισταθμίματος, αποτελεί, κατά την άποψή μου, έργο του αιτούντος δικαστηρίου να εξακριβώσει αν οι διακρίσεις αυτές υφίστανται ή όχι στην πράξη. Εντούτοις, φρονώ ότι, οσάκις η πρόσβαση σε τέτοιου είδους κοινωνικές παροχές παρέχεται αδιακρίτως σε όλους τους δημιουργούς, Αυστριακούς και αλλοδαπούς, και οσάκις οι πολιτιστικές παροχές συνιστούν αποτελεσματική μορφή έμμεσου αντισταθμίματος η οποία δύναται να ωφελεί άνευ διακρίσεων, έστω και αν όχι κατ' ανάγκην ισοδυνάμως, τόσο τους ημεδαπούς όσο και τους αλλοδαπούς δημιουργούς, δεν υπάρχουν διακρίσεις ικανές να καταστήσουν την εθνική ρύθμιση ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης.

81. Τέλος, προκειμένου να δοθεί συγκεκριμένη απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει επίσης να παρατηρήσω ότι ενδεχόμενη αποδοχή της θέσεως ότι ο συγκεκριμένος τρόπος διανομής της αποζημίωσης δύναται να έχει ως αποτέλεσμα την απαλλαγή του οφειλέτη από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης θα συνεπαγόταν πλήρη στέρηση στους δημιουργούς της δυνατότητας αποζημίωσης για τη ζημία που υπέστησαν από την πώληση των υλικών φορέων στη συγκεκριμένη περίπτωση. Εκτιμώ ότι αυτό καθ' εαυτό ένα τέτοιο αποτέλεσμα είναι αντίθετο προς το δίκαιο της Ένωσης και, επομένως, ανεπίτρεπτο⁶¹.

57 — Βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 35 απόφαση VEWA (σκέψη 35) σχετικά με τα κριτήρια καθορισμού του ύψους της αμοιβής που αναλογεί στους δημιουργούς σε περίπτωση δημόσιου δανεισμού κατά την έννοια της προμνησθείσας στην υποσημείωση 32 οδηγίας 92/100.

58 — Συναφώς, νομίζω ότι είναι χαρακτηριστική η αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2001/29, κατά την οποία ένας εκ των σκοπών ενός αποτελεσματικού και αυστηρού συστήματος προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η διασφάλιση της αυτονομίας και της αξιοπρέπειας των δημιουργών, των ερμηνευτών και των εκτελεστών καλλιτεχνών.

59 — Βλ. άρθρο 167, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

60 — Βλ., επί παραδείγματι, αιτιολογικές σκέψεις 9 και 11 της οδηγίας 2001/29, καθώς και αιτιολογική σκέψη 3 και άρθρο 6 της οδηγίας 2006/115.

61 — Η ανάγκη πραγματικής διασφάλισης στην εκάστοτε περίπτωση της εισπράξεως της δίκαιης αποζημίωσης προκύπτει με σαφήνεια από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. σκέψη 39 της προαναφερθείσας στην υποσημείωση 7 αποφάσεως Stichting de Thuiskopie).

82. Συνεπώς, βάσει της προεκτεθείσας συλλογιστικής, φρονώ ότι, στην περίπτωση εθνικής ρυθμίσεως προβλέπουσας τη διανομή του συνόλου των εσόδων από την είσπραξη της δίκαιης αποζημιώσεως στους δημιουργούς, κατά το ήμισυ υπό τη μορφή άμεσου αντισταθμίσματος και κατά το ήμισυ υπό τη μορφή έμμεσου αντισταθμίσματος, δεν μπορεί παρά να είναι αρνητική η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα που έχει ως αντικείμενο να καθοριστεί αν ο οφειλέτης απαλλάσσεται της υποχρεώσεως καταβολής δίκαιης αποζημιώσεως. Αποτελεί έργο του αιτούντος δικαστηρίου να αξιολογήσει αν και σε ποιο βαθμό η εφαρμογή της επίμαχης στη διαφορά της κύριας δίκης ρυθμίσεως διασφαλίζει πράγματι μορφές έμμεσου αντισταθμίσματος υπέρ των δημιουργών⁶².

ΣΤ – Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

83. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 ή άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης αποκλείει το δικαίωμα προς είσπραξη δίκαιης αποζημιώσεως στην περίπτωση κατά την οποία έχει ήδη καταβληθεί σε άλλο κράτος μέλος ανάλογη αποζημίωση για τη θέση του υλικού φορέα σε κυκλοφορία στην αγορά.

84. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το εν λόγω ερώτημα βασίζεται στο επιχείρημα των εταιριών του ομίλου Amazon, εναγομένων στην πρωτοβάθμια δίκη, ότι οι ίδιες έχουν ήδη καταβάλει στη Γερμανία ποσό ως δίκαιη αποζημίωση για μέρος των υλικών φορέων που έθεσαν σε κυκλοφορία στην αγορά της Αυστρίας. Οι εν λόγω εταιρίες υποστηρίζουν, ως εκ τούτου, ότι, εφόσον η δεύτερη καταβολή δίκαιης αποζημιώσεως είναι αθέμιτη, δεν υποχρεούνται να προβούν σε νέα καταβολή στην Αυστρία⁶³.

85. Συναφώς, πρέπει να παρατηρήσω κατ' αρχάς ότι, συμφώνως προς τη συλλογιστική που αναπτύχθηκε ανωτέρω στα σημεία 71 και 72, επίσης το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει, κατά την άποψή μου, να κριθεί εν μέρει απαράδεκτο επειδή περιέχει γενικόλογη αναφορά σε οποιαδήποτε «άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης». Επομένως, επίσης ως προς το εν λόγω ερώτημα, το Δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί αποκλειστικώς επί των πτυχών που εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής και όχι επί των διαφόρων επιχειρημάτων που προβλήθηκαν μεν από τους διάδικους, πλην όμως αφορούν ζητήματα τα οποία δεν τίγονται από το αιτούν δικαστήριο.

86. Επί της ουσίας, φρονώ ότι, κατ' αρχήν, η διπλή καταβολή δίκαιης αποζημιώσεως για τον ίδιο υλικό φορέα είναι ανεπίτρεπτη. Συγκεκριμένα, από την προμνησθείσα στα σημεία 27 και 28 νομολογία, στην οποία έγινε επανειλημμένως παραπομπή με τις παρούσες προτάσεις, προκύπτει ότι η δίκαιη αποζημίωση αποτελεί το αντιστάθμισμα της ζημίας που υφίσταται ο δημιουργός από τη χωρίς άδεια αναπαραγωγή του έργου του. Εκτιμώ ότι λογική συνέπεια της εν λόγω έννοιας της δίκαιης αποζημιώσεως είναι, κατ' αρχήν, ότι η αποζημίωση χωρεί μία φορά ως προς τη χρήση κάθε υλικού φορέα για αναπαραγωγή συνεπαγόμενη την καταβολή της δίκαιης αποζημιώσεως. Ουδείς λόγος δικαιολογεί την καταβολή της δίκαιης αποζημιώσεως δύο φορές. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να γίνει δεκτή η θέση την οποία προτείνει η Πολωνική Κυβέρνηση, κατά την οποία η διακριτική ευχέρεια που, ελλείψει εναρμονίσεως της ρυθμίσεως περί δίκαιης αποζημιώσεως, αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη δεν εμποδίζει την είσπραξη δεύτερης δίκαιης αποζημιώσεως για τον ίδιο υλικό φορέα⁶⁴.

62 — Στην περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο κρίνει πράγματι ότι μέρος των εσόδων από την είσπραξη της δίκαιης αποζημιώσεως δεν χρησιμοποιείται ως έμμεσο αντιστάθμισμα υπέρ των δημιουργών, φρονώ ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί η δυνατότητα του εν λόγω δικαστηρίου να μειώσει συνακολούθως το ύψος των αγωγικών αξιώσεων της Austro-Mechana.

63 — Στη διάταξη περί παραπομπής το αιτούν δικαστήριο σημειώνει όμως ότι δεν είναι σαφές αν, για ορισμένους εκ των υλικών φορέων που τέθηκαν σε κυκλοφορία στην αγορά της Αυστρίας, καταβλήθηκε πράγματι δίκαιη αποζημίωση στη Γερμανία. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν μπόρεσε να εξακριβώσει αν όντως πραγματοποιήθηκαν οι εν λόγω καταβολές, ενώ το δευτεροβάθμιο δικαστήριο άφησε το ζήτημα ανοικτό, κρίνοντας ότι στερείται σημασίας για τη λύση της διαφοράς.

64 — Το εν λόγω επιχείρημα αποτελεί, κατά την άποψή μου, παράδειγμα των διαφορετικών και ασύμβατων μεταξύ τους προσεγγίσεων που, ελλείψει εναρμονίσεως του καθεστώτος της δίκαιης αποζημιώσεως, δύνανται να γίνουν σε εθνικό επίπεδο.

87. Παρά ταύτα, επιβάλλεται η επισήμανση, στην οποία προέβη άλλωστε το αιτούν δικαστήριο, ότι το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη υποχρέωσης αποτελέσματος βαρύνουσας το κράτος μέλος επελεύσεως της ζημίας, το οποίο οφείλει να εισπράττει τη δίκαιη αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας των δημιουργών από τη χρήση του έργου. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, οσάκις κράτος μέλος έχει εισαγάγει στην εσωτερική έννομη τάξη του την εξαίρεση για ιδιωτική αντιγραφή και οι τελικοί χρήστες που προβαίνουν, για ιδιωτικούς σκοπούς, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου κατοικούν στο έδαφός του, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει, συμφώνως προς την εδαφική αρμοδιότητά του, την πραγματική είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης για την αποκατάσταση της ζημίας που οι δικαιούχοι υφίστανται στο έδαφός του⁶⁵.

88. Το Δικαστήριο έχει άλλωστε κρίνει, αφενός, ότι κράτος μέλος επελεύσεως της προς αποκατάσταση ζημίας τεκμαίρεται ότι είναι το κράτος μέλος στο οποίο κατοικούν οι τελικοί χρήστες που προβαίνουν στην αναπαραγωγή του έργου, προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο τη ζημία⁶⁶, και, αφετέρου, ότι το γεγονός και μόνον ότι ο επαγγελματίας πωλητής υλικών φορέων αναπαραγωγής είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος διαφορετικό εκείνου στο οποίο κατοικούν οι αγοραστές δεν ασκεί επιρροή επί της εν λόγω υποχρέωσης αποτελέσματος που έχουν τα κράτη μέλη⁶⁷.

89. Εν προκειμένω είναι απολύτως σαφές ότι, εφόσον οι υλικοί φορείς αγοράστηκαν από τελικούς χρήστες στην Αυστρία, η ζημία που πρέπει να αποκατασταθεί μέσω της καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης επήλθε εντός της εν λόγω χώρας. Συνεπώς, κατ' εφαρμογήν της προαναφερθείσας νομολογιακής αρχής, οι αυστριακές αρχές υποχρεούνται να διασφαλίσουν την πραγματική είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης προς αποκατάσταση της ζημίας που οι δημιουργοί υπέστησαν στην Αυστρία. Στο πλαίσιο αυτό, ο υπόχρεος για την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης δεν δύναται, κατά την άποψή μου, να αξιώσει την απαλλαγή του από την υποχρέωση καταβολής της εν λόγω αποζημίωσης επικαλούμενος προγενέστερη καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης εντός άλλου κράτους μέλους, διαφορετικού εκείνου στο οποίο επήλθε η ζημία που δικαιολογεί την καταβολή της αποζημίωσης. Στην περίπτωση κατά την οποία έχει πράγματι καταβληθεί ποσό ως δίκαιη αποζημίωση εντός άλλου κράτους μέλους, ο υπόχρεος θα μπορεί να αναζητήσει το εν λόγω ποσό εντός του άλλου κράτους μέλους μέσω των ενδίκων βοηθημάτων που παρέχονται από την αντίστοιχη έννομη τάξη.

90. Οι εταιρίες του ομίλου Amazon υποστηρίζουν ότι στη Γερμανία δεν δύνανται να προβάλουν αξίωση για επιστροφή της δίκαιης αποζημίωσης που έχουν ήδη καταβάλει για ορισμένους υλικούς φορείς που εν συνεχεία τέθηκαν σε κυκλοφορία στην αγορά της Αυστρίας. Αποτελεί όμως υποχρέωση του κράτους μέλους εντός του οποίου καταβλήθηκε αχρεωστήτως η δίκαιη αποζημίωση να διασφαλίσει επαρκώς στους μη υπόχρεους για την καταβολή της εν λόγω αποζημίωσης τη δυνατότητα να επιτύχουν, ενδεχομένως μέσω αγωγών ενώπιον των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων, την απόδοση των ποσών τα οποία αχρεωστήτως κατέβαλαν ως δίκαιες αποζημιώσεις.

91. Ασφαλώς, η διπλή καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης, στην περίπτωση κατά την οποία αυτή εξακριβωνόταν εν προκειμένω, θα αποτελούσε, κατά την άποψή μου, επικριτέα συνέπεια του ατελούς συντονισμού των ρυθμίσεων των κρατών μελών, απότοκου της μη εναρμονίσεως του καθεστώτος της δίκαιης αποζημίωσης. Αποτελεί καθήκον του νομοθέτη της Ένωσης να παρέμβει προς την κατεύθυνση της περαιτέρω εναρμονίσεως των εθνικών ρυθμίσεων, προκειμένου στο μέλλον να αποφευχθούν ανάλογες καταστάσεις⁶⁸.

65 — Προαναφερθείσες στην υποσημείωση 7 αποφάσεις *Stichting de Thuiskopie* (σκέψεις 34 και 36) και *Luksan* (σκέψη 106). Η εν λόγω αρχή είναι, κατά την άποψή μου, ανεξάρτητη του ζητήματος αν, εν προκειμένω, έχει ήδη καταβληθεί ή όχι δίκαιη αποζημίωση. Ως εκ τούτου, αλυσιτελώς προβάλλεται το επιχείρημα των εταιριών του ομίλου Amazon ότι η εν λόγω νομολογιακή αρχή δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή επειδή η δίκαιη αποζημίωση έχει ήδη καταβληθεί εντός άλλου κράτους μέλους.

66 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση *Stichting de Thuiskopie* (σκέψη 35).

67 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση *Stichting de Thuiskopie* (σκέψη 41).

68 — Υπό αυτό ακριβώς το πρίσμα πρέπει, κατά την άποψή μου, να νοηθεί, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως του Δικαστηρίου που ακολούθησε, η θέση που ο γενικός εισαγγελέας N. Jääskinen διατύπωσε στο σημείο 55 των προτάσεών του της 10ης Μαρτίου 2011 στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7 απόφαση *Stichting de Thuiskopie*.

V – Πρόταση

92. Βάσει των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα τεθέντα από το Oberster Gerichtshof προδικαστικά ερωτήματα τις ακόλουθες απαντήσεις:

- 1) Είναι συμβατή με την έννοια της δίκαιης αποζημίωσης της οδηγίας 2001/29 εθνική ρύθμιση:
  - (α) βάσει της οποίας τα κατ' άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29 νομιμοποιούμενα πρόσωπα δικαιούνται εύλογης αμοιβής, την αξίωση για την καταβολή της οποίας μόνον εταιρία συλλογικής διαχείρισεως των δικαιωμάτων, εκπροσωπούσα τους διάφορους δικαιούχους, δύναται να προβάλει αδιακρίτως κατά οποιουδήποτε θέτει το πρώτον σε κυκλοφορία στην εγχώρια αγορά, για εμπορικούς σκοπούς και έναντι αντιτίμου, υλικούς φορείς που προορίζονται για την αναπαραγωγή των έργων τους, και
  - (β) η οποία προβλέπει, αφενός, δυνατότητα εκ των προτέρων απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης προκειμένου για πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, για τα οποία ευλόγως εικάζεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων –ακόμη και απλών ενδείξεων– ότι αποκτούν τους υλικούς φορείς για σκοπούς προδήλως ξένους προς τους σκοπούς για τους οποίους προβλέπεται η καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης και, αφετέρου, γενικευμένη δυνατότητα εκ των υστέρων ανακτήσεως της εν λόγω δίκαιης αποζημίωσης σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αποδεικνύεται ότι η χρήση του υλικού φορέα δεν αποτέλεσε πράξη ικανή να προκαλέσει ζημία στον δημιουργό του έργου.
- 2) Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που προτείνεται για το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, εκτιμώ ότι παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει αναγκαία την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως ακολούθως:
  - 2.1) Είναι συμβατή με την έννοια της «δίκαιης αποζημίωσης», κατά την οδηγία 2001/29, η περίπτωση κατά την οποία η αξίωση για καταβολή της εύλογης αμοιβής υφίσταται μόνον όσον αφορά τη θέση του υλικού φορέα αναπαραγωγής σε κυκλοφορία στην αγορά και τη διάθεσή του σε φυσικά πρόσωπα που τον χρησιμοποιούν για ιδιωτικούς σκοπούς, και
  - 2.2) κατά την οποία, επί πωλήσεως του υλικού φορέα αναπαραγωγής σε φυσικά πρόσωπα, πρέπει να τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι τα πρόσωπα αυτά θα χρησιμοποιήσουν τον εν λόγω υλικό φορέα για ιδιωτικούς σκοπούς. Πρέπει να παρέχεται στο φυσικό πρόσωπο, προκειμένου αυτό να επιτύχει ενδεχόμενη εκ των προτέρων απαλλαγή του από την υποχρέωση καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης ή ενδεχόμενη επιστροφή της καταβληθείσας δίκαιης αποζημίωσης, η δυνατότητα να αποδείξει ότι απέκτησε τον υλικό φορέα για σκοπούς προδήλως διαφορετικούς της παραγωγής αντιγράφων για ιδιωτική χρήση ή της χρήσεως για σκοπούς επιφέροντες την καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης.
- 3) Από την οδηγία 2001/29 δεν συνάγεται ότι δεν υφίσταται αξίωση για την καταβολή δίκαιης αποζημίωσης σε περίπτωση εθνικής ρυθμίσεως προβλέπουσας τη διάθεση του συνόλου των εσόδων από την είσπραξη της δίκαιης αποζημίωσης υπέρ των δημιουργών, κατά το ήμισυ υπό τη μορφή άμεσου αντισταθμίματος και κατά το ήμισυ υπό τη μορφή έμμεσου αντισταθμίματος. Πάντως, αποτελεί έργο του αιτούντος δικαστηρίου να αξιολογήσει αν και σε ποιο βαθμό η εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως διασφαλίζει στην πράξη μορφές έμμεσου αντισταθμίματος, άνευ διακρίσεων μεταξύ των διάφορων κατηγοριών δημιουργών.
- 4) Όταν η ζημία που πρέπει να αποκατασταθεί επέρχεται εντός ενός κράτους μέλους, το γεγονός ότι έχει ήδη καταβληθεί ανάλογη αποζημίωση εντός άλλου κράτους μέλους για τη θέση του υλικού φορέα σε κυκλοφορία δεν αποκλείει, κατά τις διατάξεις της οδηγίας 2001/29, το δικαίωμα δίκαιης αποζημίωσης εντός του κράτους μέλους επελεύσεως της ζημίας. Αποτελεί

όμως υποχρέωση του κράτους μέλους εντός του οποίου καταβλήθηκε αχρεωστήτως η δίκαιη αποζημίωση να διασφαλίσει επαρκώς στους μη υπόχρεους για την καταβολή της εν λόγω αποζημίωσης τη δυνατότητα να επιτύχουν, ενδεχομένως μέσω αγωγών ενώπιον των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων, την απόδοση των ποσών τα οποία αχρεωστήτως κατέβαλαν ως δίκαιες αποζημιώσεις.